

SVERIGES EKONOMI

STATISTISKT PERSPEKTIV

– ANDRA KVARTALET 2005 –

Ur innehållet:

Den inhemska efterfrågan driver tillväxten	3
Importen ökade snabbare än exporten	6
Ny metod att beräkna banktjänster höjer BNP	8
Hushållens konsumtion bär BNP-tillväxten	11
Försiktig ökning av den offentliga konsumtionen .	14
Fasta bruttoinvesteringarna fortsätter att växa	15
Stormen Gudrun lämnade synliga spår efter sig	17
Summary	25

Förord

I följande rapport ges en förklarande analys av konjunkturläget i ekonomin utifrån ett statistiskt perspektiv. Fokus ligger på de senaste kvartalssiffrorna från nationalräkenskaperna och primärstatistiken.

Förutom att beskriva den ekonomiska utvecklingen inriktas rapporten på att redovisa hur statistiken hänger samman och hur den kan tolkas. Syftet är bland annat att informera om konsistens, respektive inkonsistens mellan olika statistikresultat, för att underlätta användarnas tolkning av statistiken.

Analysen i rapporten är en vidareutveckling av sådana analyser av den ekonomiska statistiken som Statistiska centralbyrån löpande genomför i sin roll som statistikproducent.

Enheten för ekonomisk analys vid avdelningen för ekonomisk statistik ansvarar för rapporten. Underlag, synpunkter och analyser har inhämtats från olika statistikområden vid Statistiska centralbyrån (SCB). Rapporten kommer ut fyra gånger per år.

STAFFAN WAHLSTRÖM

chef, Avdelningen för ekonomisk statistik

Monica Nelson-Edberg

chef, Enheten för ekonomisk analys

6 oktober, 2005

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Internationell bakgrund	4
Finansmarknad	5
Export och import.....	6
Beräkning av banktjänster, FISIM	8
Hushållens konsumtion	11
Mätning av hushållens konsumtion.....	13
Offentlig konsumtion.....	14
Investeringar	15
Stormen Gudruns spår i ekonomin	17
SCB:s ledande indikatorer.....	21
Branschutveckling	21
Arbetsmarknad	23
Summary	25

Sammanfattning

Den inhemska efterfrågan driver tillväxten

En ökad efterfrågan från hemmamarknaden ser nu ut att ha tagit över i svensk ekonomi. Den exportökning som gav ekonomin en underliggande styrka under förra året har nu avtagit och bidrog inte till tillväxten under andra kvartalet. Istället är det hushållskonsumtionen som tagit över rollen som motor, och då kanske främst den konsumtion som genereras av inköp till byggande och boende. Importen har också ökat som en följd av detta.

Investeringskonjunkturen är fortsatt stark, framför allt vad gäller byggandet men också för maskininvesteringar. Denna underbyggs främst av ett lågt och under andra kvartalet fallande ränteläge samt god vinstutveckling i industrin. Sysselsättningen har varit i stort sett oförändrad jämfört med andra kvartalet förra året, trots att vakanserna ökat och långtidssjukskrivningarna minskat. Att sysselsättningen inte ökar beror sannolikt på en ökad strukturell arbetslöshet och matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Exporttillväxten mattades av under andra kvartalet, efter att under de senaste åren visat en mycket kraftig tillväxt. Exportnettots bidrag till BNP-förändringen var oförändrat, vilket är en liten förbättring jämfört med första kvartalets utfall på -0,2 procent. Den största tillväxten i utrikeshandeln sker inom telekomprodukter och fordonsindustrin. USA och Tyskland är fortsatt de dominerande handelsparterna. Merchantingen bidrog med 0,3 procentenheter till BNP-förändringen, vilket är högre än genomsnittet på 0,1 procentenheter över den senaste 10-årsperioden.

Hushållens konsumtionstillväxt under andra kvartalet kompenserade mer än väl den för många oväntade svaga utvecklingen under första kvartalet. Ett antal externa händelser under första kvartalet bidrog sannolikt till att konsumenterna blev mer försiktiga. Under andra kvartalet togs detta igen då konsumtionen steg med 3,0 procent jämfört med samma period förra året. För första kvartalet var konsumtionsökningen bara 0,5 procent. Den ojämna fördelningen mellan kvartalen ger dock ett svårbedömt läge av utvecklingen.

För att bättre försöka förstå effekterna av de skador som orsakades av stormen Gudrun har dessa studerats närmare i en specialartikel. Det är svårt att säga något om de långsiktiga effekterna ännu. Kortsiktigt ledde stormen dels till ett minskat förädlingsvärde i skogsbranschen under första halvåret med 4 miljarder kronor dels till en omfördelning inom lagren.

Hushållens sparande har legat stabilt på en hög nivå sedan 2001. Andra kvartalet 2005 visade en god utveckling till följd av aktieutdelningar, skatteåterbäring och löneökningar. En gynnsam utveckling på de finansiella marknaderna innebar stigande tillgångsvärden för såväl värdepapper som fasta tillgångar. Detta ledde till ett ökat värde på hushållens

tillgångar, vilket också bidrog till att konsumtionen ökade.

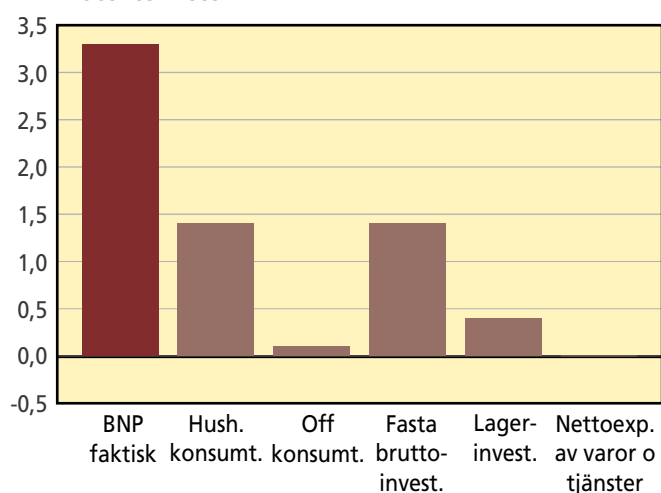
Produktionen i näringslivet fortsatte att visa en jämn utveckling. Den högsta aktiviteten finns inom byggindustrin och tjänstebanserna. Detta pekar på en tillväxt i näringslivet i årstakt strax över 3 procent, vilket är lite lägre än de senaste årens utveckling.

Investeringskonjunkturen var under andra kvartalet fortsatt stark och har även breddats till offentlig verksamhet. De senaste årens goda vinstutveckling i företagen ligger bakom denna ökning. Investeringsutvecklingen var under andra kvartalet relativt jämnt spridd och omfattar flertalet branscher.

Bostadsinvesteringarna ökade kraftigt under andra kvartalet. Det är framför allt byggandet av flerbostadshus som nu tagit ordentlig fart och bidragit till uppgången i år. Även antalet bygglov har ökat vilket tyder på att den goda investeringsutvecklingen kommer att hålla i sig ännu en tid.

Bidrag till BNP-tillväxten

Förändring kvartal 2 jämfört med samma period föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Sysselsättningen var relativt oförändrad under andra kvartalet jämfört med situationen under samma period 2004. Arbetslösheten blev 6,1 procent och den totala sysselsättningsgraden 77,7 procent. Sysselsättningsökningen skedde främst i de expansiva bygg- och tjänstesektörerna medan tillverkningsindustrin visade en minskad sysselsättning. Även i den kommunala sektorn minskade antalet sysselsatta. Antalet vakanser ökade under andra kvartalet samtidigt som antalet långtidssjukskrivna minskade utan att sysselsättningen förändrades. Detta tyder på att det fanns matchningsproblem på arbetsmarknaden och en tilltagande strukturell arbetslöshet.

Internationell bakgrund

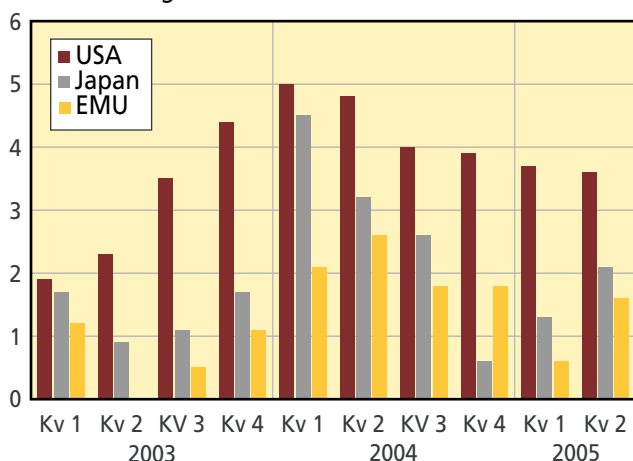
Återigen bättre draghjälp från utlandet

Efter tillväxtsvackan under första kvartalet fortsatte den internationella konjunkturen att förstärkas under andra kvartalet. Olika indikatorer, som inköpschefernas index, steg åter samtidigt som konsumentförtroendet förbättrades något. USA och Kina fortsätter att vara världsekonomin tillväxtcentra och trots höga oljepriser och stigande amerikanska räntor tycks den internationella konjunkturen inte ha dämpats nämnvärt. Återhämtningen saknar dock ännu ordentligt fäste i Euroområdet.

BNP-tillväxten i USA bromsade in marginellt under andra kvartalet. Sysselsättningstillväxten är fortsatt god och hushållens inkomster steg påtagligt under första halvåret. De stigande energipriserna har visserligen urholkat köpkraften, men konsumenterna har kompenserat detta med minskat sparande. Hushållens sparkvot ligger idag på i stort sett noll. Parallellt med den stabila konsumtionsefterfrågan fortsatte företagens investeringar att öka starkt. Därvid ger USA en påtaglig draghjälp till hela världsekonomin, inte minst till sina närmaste handelspartners i Nord- och Sydamerika. Under andra kvartalet låg den ekonomiska tillväxten i Kanada och Mexico ungefär på samma nivå som i USA, medan tillväxten i Brasilien och Chile uppgick till 3,5 respektive 6,5 procent. Återhämtningen efter krisåren i Argentina pågår fortfarande och BNP-tillväxten ligger därför ännu högre där.

BNP-tillväxt i USA, Japan och Euroområdet

Procentuell volymförändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Eurostat samt nationalräkenskaper i Japan och USA

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

I Asien utgör Kina ett kraftcentrum för världsekonomin, och fortsatte liksom många andra länder i närområdet att växa snabbt under andra kvartalet. Den kinesiska BNP-tillväxten rapporterades till 9,5 procent under andra kvartalet. Utsikterna för den stora japanska ekonomin är fortfarande osäkra, men den inhemska ekonomin har stärkts något med en hygglig tillväxt i konsumtion och investeringar.

I Euroområdet är tillväxttakten fortfarande svag, även om utsikterna i omvärlden ljusnat i förhållande till första kvartalet. BNP-tillväxten uppgick till i storleksordningen 1–1,5 procent beroende på hur tillväxten mäts. Liksom tidigare är det Tyskland, Italien och Frankrike som släpar efter medan till exempel Spanien noterar högre tillväxt. I grannlandet Finland blev det ett rejält BNP-bakslag under andra kvartalet till följd av den långvariga strejken i pappersindustrin. Branschen svarar för cirka 20 procent av exporten och 4 procent av hela den finländska ekonomin. BNP föll därför kraftigt i säsongrensade termer under andra kvartalet.

BNP-tillväxt i olika länder under andra kvartalet 2005

Procentuell volymförändring

	2 kv 05/2 kv 04	2 kv 05/1 kv 05	2 kv 05/1 kv 05, årstakt
USA	3,6	0,8	3,3
Japan	2,1	0,8	3,3
Euroområdet	1,6	0,3	1,2
Tyskland	1,5	0,0	0,0
Frankrike	1,3	0,1	0,5
Italien	0,0	0,7	2,7
Spanien	3,5	0,9	3,5
Belgien	1,2	0,3	1,3
Nederländerna	1,3	1,2	4,8
Finland	0,2	-1,6	-6,1
Storbritannien	1,8	0,5	1,9
Schweiz	1,1	0,3	1,1
Norge	4,8	1,3	5,2
Sverige	2,3	0,6	2,4

Källa: Eurostat samt nationalräkenskaper för respektive land

I övriga Europa ser den brittiska ekonomin ut att mjuklanda trots tidigare överhettningssproblemen i ekonomin och på bostadsmarknaden. Efter flera räntehöjningar det senaste året sänkte Bank of England sin styrränta under sommaren. Den norska ekonomin gynnas av den starka efterfrågan på råolja och petroleumprodukter i likhet med andra oljeproducerande länder.

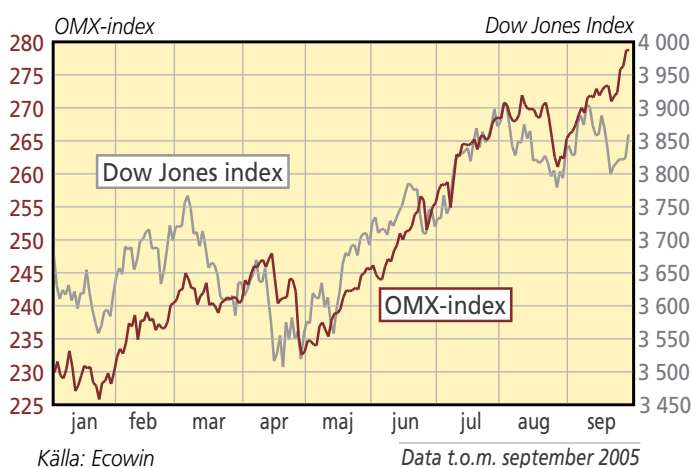
Efterfrågan i de oljekonsumerande länderna dämpades till följd av oljeprisstegringarna. Nettoeffekten på världsekonomin är negativ, i vart fall vid en varaktigt högre oljeprisnivå. Prisuppgången på oljemarknaden blev dramatisk under andra kvartalet men detta tycks inte ha dämpat världskonjunkturen nämnvärt. Världsekonomin känslighet för höga oljepriser har minskat påtagligt genom att oljans andel i energiförsörjningen gått ned. I OECD-området motsvarar oljeimporten ungefär 2 procent av BNP jämfört med 5 procent på 1970-talet. Den starka globala konkurrensen gör att priserna på många andra konsumentvaror fallit i pris vilket medfört en låg inflation i de flesta länder. Därtill kommer att penningpolitiken fortfarande är expansiv på många håll, vilket ger motståndskraft mot oljeprisuppgångens negativa effekter på hushåll och företag.

Kontaktperson: Olle Djerf, 08-506 940 00

Gynnsamma förutsättningar på finansmarknaden

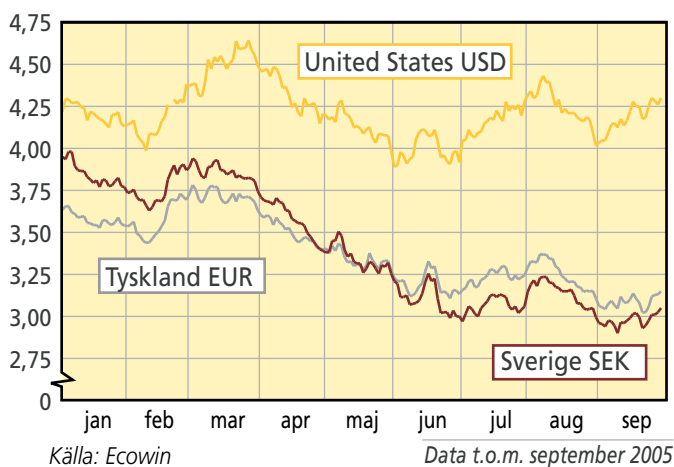
Under tredje kvartalet har aktiebörserna, i både Sverige och USA, utvecklats positivt. Efter ett svagt första halvår gav riksbankens räntesänkning i juni med en halv procentenhet till 1,5 procent, positivt utslag på börsutvecklingen. OMX-index ökade med drygt 10 procent under det andra kvartalet. Bäst har branscher som IT/telekom och basindustri utvecklats.

Börsutvecklingen i Sverige och USA 2005

Den starka utvecklingen på Stockholmsbörsen har också gynnats av en uppåtgående amerikansk börs. Dow Jones index steg under andra kvartalet med drygt 6,5 procent. Den starka börsen i USA har främst drivits av stabila långgräntor och goda företagsvinster samtidigt som Federal Reserve fortsatt att höja den korta räntan.

Obligationsräntor 10 år benchmark

Ränteutvecklingen i Sverige under andra kvartalet visade en fortsatt positiv trend med en fallande obligationsränta. Efter riksbankens sänkning av reporäntan har den långa räntan fallit markant och ligger nu på en nivå kring 3 procent (10-års benchmark-obligation). Inflationsförväntningarna är därmed mycket låga även på lite längre sikt. Räntenedgången

har förstärkts av lägre obligationsräntor i EU-området, som en följd av den svagare ekonomiska utvecklingen i framförallt Tyskland.

Den låga nivån på den långa räntan innebär att finansieringskostnaderna för nybyggnation och andra investeringar är låga.

Växelkursutvecklingen

Den svenska reporäntan ligger på 1,5 procent, fem tiondelar under ECB-räntan. Sänkningen av den svenska reporäntan gav direkt utslag i en försvagning av kronan mot euro under juni månad. Kronan försvagades från 9,20 EUR/SEK till 9,45 EUR/SEK som lägst, en depreciering på cirka 2,5 procent. Under de senaste månaderna har kronan stärkts igen, sannolikt som en följd av en stabilare inhemsk konjunktur och en stabil exportutveckling. Mot dollarn har försvagningen varit ännu tydligare då Federal Reserve fortsatt att höja fed funds rate, till 3,75 procent. Dollarn har förstärkts med drygt 7 procent från 7 USD/SEK till 7,75 USD/SEK.

Sammantaget har utvecklingen på de finansiella marknaderna varit turbulent under första halvåret och en tydlig skiljelinje kan ses mellan utvecklingen i Europa och USA. Rätetrenden i Europa är fortfarande nedåtriktad, till följd av en svag ekonomisk aktivitet och låg inflation, medan den amerikanska centralbanken har fortsatt att höja styrräntan, dock från en låg nivå.

Kontaktperson: Monica Nelson-Edberg, 08-506 945 66

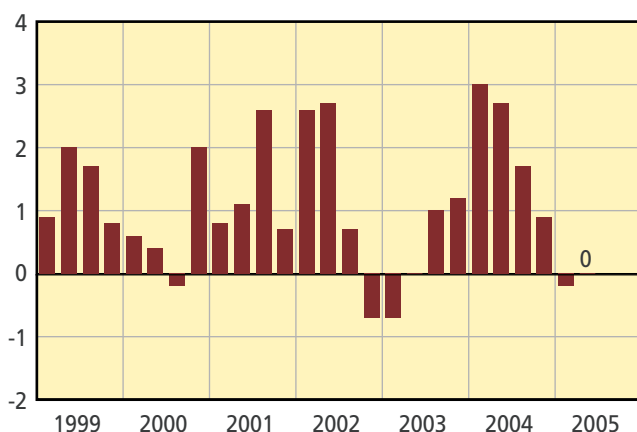
Export och import

Importen ökade snabbare än exporten

Exportnettot för Sverige, uttryckt som bidrag till BNP-förändringen, visar för andra kvartalet i år en försiktig förbättring jämfört med första kvartalet. Bidraget blev lika med noll, vilket kan jämföras med första kvartalet då bidraget var -0,2 procentenheter. Jämfört med ett år tidigare har exportens roll som pådrivare för BNP-tillväxten minskat kraftigt. Under andra kvartalet 2004 var bidraget 2,7 procentenheter. Den stora roll som utrikeshandeln spelade under 2004 för BNP-tillväxten har för närvarande övertagits av investeringarna samt hushållens konsumtion. Handelsnettot för varor och tjänster var för andra kvartalet 59,9 miljarder kronor i löpande priser, vilket utgjorde knappt 9 procent av BNP. Tjänsterna utgör en allt större andel av det totala nettot.

Exportnettots bidrag till BNP-förändringen

Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Exportvolymen för varor och tjänster ökade under andra kvartalet med 4,9 procent, medan importökningen var något större, eller 6,1 procent¹. Förändringen från föregående kvartal var säsongrensat 1,5 respektive 1,9 procent.

Tillväxttakten för exporten av varor var dubbelt så hög under andra kvartalet som under första kvartalet. Exporten växte första kvartalet med 1,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2004, vilket även är en revidering uppåt med 0,2 procentenheter jämfört med snabbversionen från augusti. Jämfört med föregående kvartal var förändringen första kvartalet -1,6 procent. Exporten av varor utvecklas snabbare än industriproduktionen, vilket tyder på att hemmamarknaden är svagare än exportsidan. Detta styrks av tillgänglig statistik över industrins leveranser. Även tjänsteexporten har under en följd av kvartal visat ökningstal som ligger högre än produktionen.

Export och import av varor och tjänster

Procentuell volymförändring

Andra kvartalet 2005		
	Jämfört med kv 1/2005 (säsongrensade värden)	Jämfört med kv 2/2004 (faktiska värden)
Export		
Varor och tjänster	1,5	4,9
Varor	1,7	3,9
Tjänster	4,1	8,0
Import		
Varor och tjänster	1,9	6,1
Varor	0,5	7,8
Tjänster	-0,5	1,2

Anmärkning: De säsongrensade förändringstalen i tabellen bör tolkas med viss försiktighet, på grund av att tveksamheter verkar föreligga beträffande säsongrensningen. Att förändringstalen från föregående kvartal för exporten och importen är inkonsistenta med varandra beror på att så kallad direkt säsongrensning tillämpats, vilket innebär att tidsserierna har rensats var för sig. Detta kan i vissa fall innebära att förändringen för totalen visar något annat än vad utvecklingen för varje enskild komponent antyder. Denna gång är skillnaden för importen anmärkningsvärt stor, något som indikerar att säsongrensningssmodellen har sina begränsningar.

Källa: Nationalräkenskaperna

Det kan noteras att varuimporten under andra kvartalet ökade betydligt snabbare än exporten, sett över fyra kvartal. Både hushållens konsumtion och investeringar visar en förhållandevis snabb tillväxt och är en förklaring till den snabba utvecklingen av importen. Tjänsteimportens ökningstakt har däremot gått ned sedan första kvartalet till 1,2 procent över fyra kvartal och -0,5 procent jämfört med första kvartalet.

Merchantingens betydelse för exportnettot är större än vanligt för andra kvartalet 2005. Den bidrog med 0,3 procentenheter till BNP-förändringen, vilket är högre än genomsnittet för den senaste 10-årsperioden som är 0,1 procentenhet. En närmare redogörelse för begreppet merchanting finns i *Sveriges ekonomi* för fjärde kvartalet 2004.

Fortsatt uppgång för exporten av telekomvaror

Både export- och importvolymen ökade som nämnts takten under andra kvartalet 2005. Exporten av varor ökade enligt utrikeshandelns volymindex med 4,7 procent totalt, vilket är något mer än nationalräkenskapernas utvecklingstal. Skillnaden beror bland annat på att nationalräkenskaperna gjort olika typer av korrigeringar i samband med avstämningen mellan produktions- och användningssidan. Dessutom före-

¹ Både exporten och importen har reviderats sedan de preliminära beräkningarna i augusti, från 3,8 respektive 5,0 procent.

ligger andra skillnader, som till exempel olika avgränsningar mellan varor och tjänster.

Exportens och importens volym- samt värdeutveckling Förändring från motsvarande period föregående år, procent

	Export				Import			
	Volym		Värde		Volym		Värde	
	2004	Kv	Kv	1 hå	2004	Kv	Kv	1 hå
		1/05	2/05	05		1/05	2/05	05
Totalt	10,0	2,5	4,7	5,0	7,9	4,8	8,5	10,0
Skogsvaror	3,7	0,3	4,8	0,7	6,7	-0,6	8,7	7,1
Mineralvaror	7,8	2,2	1,9	17,5	3,7	4,9	1,3	20,1
– järn o stål	6,4	1,4	2,5	20,7	-0,8	2,2	0,3	30,9
Kemivaror m.m.	3,6	-2,0	3,5	3,8	3,2	-1,9	5,7	7,9
– läkemedel	-0,8	-3,6	2,7	-0,9	0,2	2,6	8,5	6,0
Energivaror	18,3	1,7	7,1	30,7	-4,2	-4,6	0,0	29,5
Verkstadsvaror	13,4	4,1	5,6	2,6	13,2	9,9	12,3	7,3
– elektrovaror								
inkl. IT, telekom	20,5	8,1	11,3	0,5	27,7	9,6	16,8	1,7
– vägfordon	17,2	8,0	5,5	5,8	9,7	12,6	14,1	14,3
– personbilar	..	..	..	..	15,0	19,3	7,2	13,7
Övriga varor	8,4	2,4	2,4	2,8	6,1	2,5	8,1	4,8
– livsmedel o. dyl.	14,9	12,2	11,0	9,0	8,6	2,9	9,6	7,2

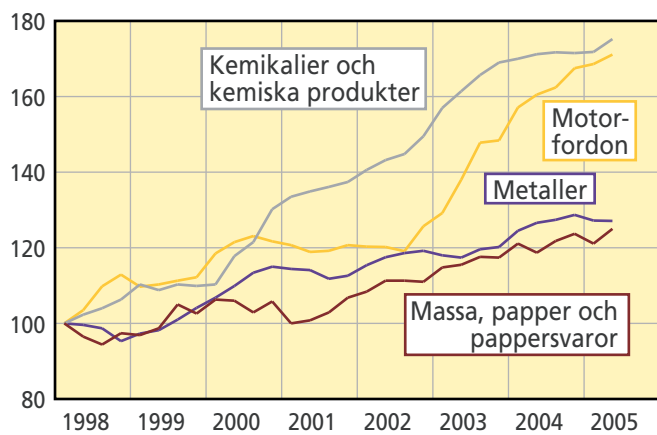
Källa: Utrikeshandelsstatistiken (export- och importvolymindex)

Telekomvaror uppvisade fortsatt höga ökningstal och exporten ökade 11 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Volymen ligger nu åter högre än vid den senaste toppen år 2000. Priserna har dock varit fallande och exportvärdet låg kvar på ungefär samma nivå som tidigare.

Export fördelad på varor

Branscher enligt SPIN 2002¹

Volym, index kv 1 1998=100

Källa: Utrikeshandelsstatistiken Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Volymökningen för kemivaror och för motorfordon har under perioden från början av 1998 i stort sett sammanfallit. För motorfordon har ökningen till största delen skett från och med tredje kvartalet 2000, medan den för kemivaror gått något långsammare de senaste två åren. Volymökningen för exporten av massa, papper och pappersvaror samt för metaller har under perioden varit av mer begränsad omfattning.

För verkstadsvarorna var ökningen under andra kvartalet nästan 6 procent. Livsmedelsexporten ökade med 11 procent. Ett kapacitetstak kan ha nåtts under första halvåret då volymen ökade obetydligt för järn och stål, medan den

sjönk för järnmalmen. Däremot föranledde stora prisökningar exporten att öka kraftigt i löpande priser för båda varugrupperna. Järn- och stålexporten har på två år ökat med över 40 procent, mätt i löpande priser. Energivarorna, som till stor del består av oljeprodukter, ökade också kraftigt i värde trots måttliga volymökningar. Orsaken är de kraftigt höjda oljepriserna.

Mellan åren 2000 och 2004 sjönk telekomvaruexportens andel av totala exporten från 17 till omkring 10 procent. På samma nivå har den också befunnit sig hittills under 2005. Andelarna för läkemedel och motorfordon har hållit sig relativt konstanta runt 4–5 respektive 14–15 procent, medan andelen för SNI 23, stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle har stigit från under 2 till närmare 5 procent.

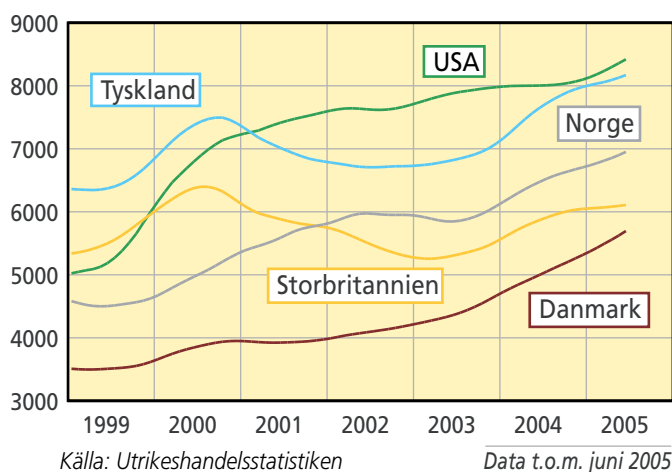
Den totala importen ökade 8,5 procent i volym jämfört med andra kvartalet 2004. Även i detta fall ligger nationalräkenskapernas förändringstal något lägre än utrikeshandelsstatistikens. I nationalräkenskapernas justering av importsiffrorna ingår också att transformera från värdering cif (cost, insurance and freight) till fob (free on board). Skogsvarorna ökade med knappt 9 procent, medan verkstadsvarorna växte med drygt 12 procent. Speciellt kraftigt uppåt gick det för elektro- och telekomvaror. Personbilsimporten steg med 7 procent, vilket innebär en halverad ökningstakt jämfört med föregående kvartal. Även på importsidan kan ett kraftigt stigande värde noteras för energivarorna, trots en stagnerande volym.

Stor nedgång av exporten till Kina

USA var under första halvåret 2005 fortfarande Sveriges största exportmarknad, men Tyskland har numera hämtat in större delen av det tidigare försprånget. Båda länderna tar vardera emot drygt 10 procent av den svenska exporten, mätt i löpande priser. Förstärkningen av dollarn under senare tid har bidragit till att höja värdet för den svenska exporten till USA. För den landfördelade exporten finns endast värden i löpande priser, vilket innebär att den påverkas av prisförändringar och valutakursrörelser. Större exportmarknader för vilka exportvärdet ökat relativt kraftigt under första halvåret är Danmark och Finland. Det samma gäller Polen och Ryssland. Värdet för exporten till expansiva länder som Kina och Indien har däremot gått ned förhållandevis mycket, vilket skulle kunna bero på en ökande utlokalisering av produktion till dessa länder. Även exporten till Japan har sjunkit.

¹ SPIN 2002 är en klassificering av produkter utifrån aktiviteter enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI 2002).

Export till viktiga exportmarknader Miljoner kronor, löpande priser

På importsidan kan konstateras stora ökningar under första halvåret för Norge och Ryssland, beroende på i första hand ökande oljepriser. Även importen från Kina utvecklades starkt och resulterade i en tillväxt på 25 procent under första halvåret. Det är importen från Danmark som har ökat mest bland Sveriges största leverantörländer.

Kontaktperson: Leif Munters, 08-506 945 09

Beräkning av banktjänster, FISIM

Ny metod att beräkna banktjänster höjer bruttonationalprodukten

Senare i höst kommer nationalräkenskaperna att justeras. Bankernas räntenetto, som hittills inte påverkat bruttonationalprodukten (BNP), kommer att fördelas ut på kundkategorier och redovisas som konsumtion och utrikeshandel. Som en följd av åtgärden kommer BNP-nivån att bli drygt en procentenhet högre. Nedan beskrivs den teoretiska bakgrunden till förändringen. Vidare resoneras om för- och nackdelar med den reviderade modell som kommer att tillämpas.

Problem vid analyser av banksektorn i nationalräkenskaperna

I tidigare NR-rekommendationer (före SNA 93) klassificerades räntor tillsammans med aktieutdelning i sin helhet som transfereringar, det vill säga inkomstöverföringar utan motprestation mellan olika sektorer i ekonomin. Sektorerna är företag, offentlig sektor, hushåll och utlandet. Det innebar att räntorna inte räknades som faktorinkomster (ersättning för produktionsfaktorn kapital) och därmed inte heller ansågs härröra från den samlade produktionen i landet. Ränteinkomster och -utgifter tog ut varandra och påverkade därför totalt sett inte nivån på BNP.

Ränta definieras enligt nationalräkenskaperna som den avkastning på lån, bankinlåning, obligationer och övriga räntebärande instrument som under en viss period betalas av låntagare till långivare. Räntan är ersättning för tjänsten att tillhandahålla kapital till låntagaren, men också för den

risk det innebär att låna ut. Dessutom fungerar räntan som en inflationskompensation för att bibehålla realvärdet på det utlånade kapitalet.

Banker och andra kreditinstitut har i huvudsak två intäktskällor. Den ena är det så kallade räntenettet (skillnaden mellan intäktsräntor och utgiftsräntor). Den andra är avgifter och provisioner. De två intäktslagen är beloppsmässigt ungefär lika stora. Intäkterna används för att ersätta arbete och kapital i rörelsen, det vill säga till att betala kostnader för personal, administration och för att skapa ett driftsöverskott (ungefär avskrivningar och vinst). Om rekommendationerna följdes strikt, och räntorna i sin helhet bokfördes utanför produktionen, skulle nationalräkenskaperna framställa bankerna som ingående i en permanent förlustbransch. Att bortse från räntenettet som intäktskälla skulle således ge en missvisande bild av den finansiella sektorns ekonomiska situation.

I syfte att öka jämförbarheten med övriga näringslivet har därför sektor- och branschredovisningen betraktat räntenettet som en produktionsintäkt i finanssektorn. För att detta tillägg (räntenettet) inte ska få genomslag på BNP har motsvarande belopp bokförts som insatsförbrukning i näringslivet (minskar BNP mätt från produktionssidan). Det belopp som tillfördes produktion och driftsöverskott benämndes tidigare ofördelade banktjänster.

FISIM höjer nivån på BNP

Enligt nationalräkenskaperna (SNA 1993 och ESA 95)

rekommenderades att de ofördelade banktjänsterna ska fördelas ut på de sektorer som använder banktjänsterna. Dessa är hushåll, offentliga myndigheter och företag i Sverige och utlandet. Samtidigt ändrades benämningen av tillägget till FISIM (Financial Intermediate Services Indirectly Measured). Innebörden av rekommendationerna är att det tillägg som görs för bankernas produktion och driftöverskott inte längre blir av fiktiv karaktär utan att FISIM behandlas som en faktisk tjänst. Denna får samma påverkan på BNP som andra slag av tjänster i nationalräkenskaperna. Dessutom ändras räntedefinitionen så att den faktiska räntan delas upp i en tjänstedel och en transfereringsdel.

Höjningen av BNP-nivån kan avläsas i de tre sätten att beräkna BNP:

1. BNP från produktionssidan ökar genom att insatsförbrukningen i näringslivet blir lägre än tidigare.
2. BNP från användningssidan ökar genom att hushållens och den offentliga sektorns konsumtion av finansiella tjänster blir högre. Dessutom kan BNP öka genom att exportnettot av finansiella tjänster förbättras.
3. BNP från inkomstsidan ökar genom att driftöverskottet i näringslivet blir högre.

BNP:s tillväxttakt påverkas dock marginellt, endast någon promille i genomsnitt per år. Ändringen genomförs i samtliga EU-länder senast i år och har föregåtts av utvecklingsarbete och provberäkningar för 6 årgångar (1995–2000). De nya beräkningarna kommer att höja BNP-nivån med cirka 30 miljarder kronor (år 2004), vilket motsvarar drygt en procent i genomsnitt, något högre för vissa länder och lägre för andra. Sverige ligger ungefär på genomsnittet.

FISIM:s beräknade påverkan på BNP-nivån

Land	BNP ökar med, %
Danmark	1,5
Tyskland	1,4
Irland	0,9
Portugal	2,0
Sverige	1,2
Storbritannien	1,7
EU-snitt (vägt)	1,3

Anmärkning: Resultat av provberäkningar 1995–2000, genomsnitt.

Källa: Nationalräkenskaperna

För Sverige kommer de nya uppgifterna om FISIM (fördelat på sektorer) att presenteras i samband med nationalräkenskapernas årsberäkningar i november i år. Då kommer uppgifter för perioden 1993–2004 att publiceras, med FISIM fördelat på hushållens och den offentliga sektorns konsumtion samt påverkan på export respektive import av tjänster.

Referensräntans roll vid beräkning av FISIM

Utgångspunkten för de nya beräkningarna är liksom för de tidigare, bankernas räntenetto (med avdrag för räntan på eget kapital). Den totala FISIM-produktionen utgör dock endast en del av räntenettet, nämligen den som avser in- och utlåning från allmänheten. FISIM fördelas på tjänsteslag och sektorer med hjälp av en så kallad referensränta. Denna

räntesats används gemensamt för alla in- och utlåningsräntor i FISIM-beräkningarna. Skillnaden mellan de faktiska räntorna och referensräntan är räntesatsen på den tjänst som produceras. Denna räntesats appliceras på de in- och utlåningsstockar som finansräkenskaperna redovisar per sektor.

Exempel: Beräkning av FISIM för hushållens bankinlåning

Referensräntesats minus faktisk räntesats på hushållens bankinlåning multiplicerad med genomsnittsstocken = FISIM. Detta belopp, som nästan utan undantag är positivt, höjer hushållens konsumtion och därmed också BNP.

Referensräntan har av EU bestämts till att vara interbankräntan, det vill säga densamma som tillämpas vid lån mellan bankerna inklusive riksbanken. Hur denna ser ut kommer att framgå när nationalräkenskaperna publicerar FISIM senare i år. Som approximation för referensräntans utveckling kan 12-månaders Stiborräntan användas¹.

Stiborräntans utveckling Procent

Källa: Ecwin

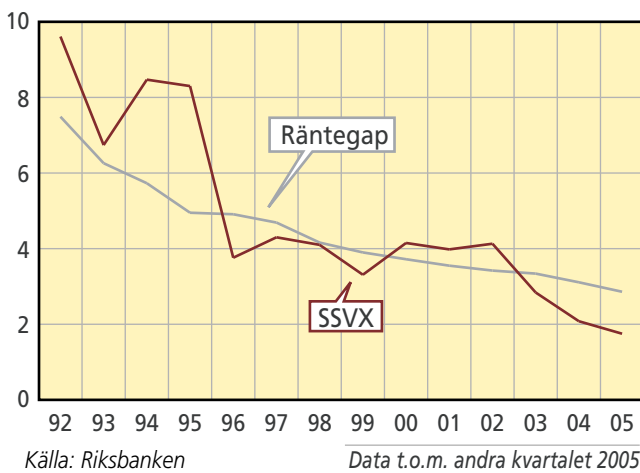
Data t.o.m. september 2005

Nivån på referensräntan kan tyckas neutral vad gäller effekterna på BNP, men om förhållandet mellan in- och utlåning varierar starkt mellan användande sektorer kommer den samlade BNP-effekten att påverkas av nivån.

De faktiska utlåningsräntorna ligger så gott som alltid över referensräntan. Inlåningsräntorna ligger vanligtvis under. Det låga ränteläget de senaste åren har pressat bankernas räntemarginaler eftersom golvet för inlåningsräntorna än så länge inte underskridit noll procent. Bankerna kan kompensera de sjunkande räntemarginalerna genom att öka sina avgifter och genom ökad handel med värdepapper. Avgifterna räknas som produktion och påverkar konsumtion och BNP. Avkastningen på värdepapper påverkar däremot inte BNP, vare sig det handlar om räntor, utdelningar eller kapitalvinster.

¹ Den ränta bankerna betalar när de lånar av varandra på andra löptider än över natten kallas Stiborräntan (Stockholm Interbank Offered Rates).

Bankernas räntegap och statsskuldsväxelräntan Procent

Kommentar: I diagrammet visas skillnaden mellan de genomsnittliga in- och utlåningsräntorna. Dessa är inte jämförbara med de uppgifter över räntemarginaler som bankerna redovisar. Bankernas uppgifter över räntemarginaler definieras som bankernas totala ränteintäkter respektive räntekostnader i förhållande till medelsaldot. Beräknat på detta sätt är räntemarginalen ett resultatmått, vilket inte gäller för Riksbankens undersökning.

Osäkerhetsfaktorer

Kompletteringen med fördelad FISIM görs för att tillgodose analysönskemål och för att få bättre jämförbarhet i statistiken. Det är naturligtvis värdefullt att den finansiella sektorn kommer att redovisa produktion och användning på ett sätt som ligger i linje med hur det görs i övriga näringslivet. Praktiska överväganden verkar ändå ha varit styrande för den modell som valts inom EU för att beräkna FISIM. Begränsningen till bankernas in- och utlåning motiveras av att denna lätt kan definieras i statistiken i de olika länderna. De försöksberäkningar som genomfördes under ett antal år visade på betydande problem när modellen utvidgades till att även omfatta värdepapper. Försöksberäkningarna visade också att det inte spelar så stor roll om värdepapperen beaktas eller ej i beräkningsmodellen.

Det finns en risk att jämförbarheten mellan länderna försvåras beroende på olikheter i banksystemens struktur. Begränsningen av FISIM till bankernas in- och utlåning innebär att utvecklingen av den moderna finansmarknaden inte

återspeglas korrekt i modellen. Värdepapperiseringsgraden kan till exempel variera. I länder där andelen värdepapper är hög relativt traditionell bankinlåning och –utlåning, blir effekterna på BNP lägre, medan det motsatta gäller för låg andel värdepapper.

Beräkningarna gällande importen av FISIM är något komplicerade eftersom FISIM endast kan produceras av finansinstitut, på utlåning och inlåning från allmänheten. De utländska finansinstituten måste därför identifieras i betalningsbalansstatistiken. Vidare är det nödvändigt att hålla reda på om ränteflödena avser in- och utlåning eller ränta på värdepapper. En ytterligare komplikation är att betalningsbalansen och nationalräkenskaperna i praktiken inte är harmoniserade beträffande periodiseringen av ränteflödena.

En konsekvens av att ränteflödena delas upp i tjänster och "räntor" blir att alla räntor som avser in- och utlåning för de finansiella instituten efter FISIM-justering kommer att få samma räntesats enligt nationalräkenskaperna. Den rådande referensräntan, idag knappt fyra procent, kommer att vara både inlåningsränta och utlåningsränta, oberoende av samhällssektor. Dubbelredovisning av räntor, där även de faktiska ränteflödena visas blir nödvändig och kommer också att redovisas av nationalräkenskaperna.

FISIM i fasta priser

Differensen mellan den faktiska räntan och referensräntan är den marginal som kreditinstituten tjänar pengar på och kan sägas vara priset för den tjänst som produceras. Basårets räntemarginal används på innevarande års ut- och inlåningsstockar. Förändringar i räntemarginalen anses vara prisförändringar.

Beräkningen av FISIM till fasta priser görs genom att lånestockarna räknas om till basårets prisnivå. Volymutvecklingen av FISIM blir därför lika med utvecklingen av de reala lånestockarna (det vill säga efter att lånestockarna deflaterats med BNP-deflatorn). Utlåningsstockar respektive inlåningsstockar fastprisberäknas var för sig.

Kontaktperson: Bo Bergman, 08-506 945 42

Hushållens konsumtion

Hushållens konsumtion bär BNP-tillväxten

Utfallet från nationalräkenskaperna för andra kvartalet 2005 visar på en stark utveckling av hushållens konsumtion. Jämfört med samma kvartal 2004 var volymökningen 3,0 procent. Ökningen är den högsta för ett andra kvartal sedan 2001. Eftersom hushållens konsumtion utgör nära hälften av BNP, blir bidraget till den totala BNP-tillväxten under andra kvartalet 1,4 procentenheter. En svag arbetsmarknad har kompenserats av vårväder, löneökningar, skatteåterbäringen och riksbankens räntesänkning. Fortsatt stigande tillgångspriser i kombination med låga priser inom detaljhandeln gav hushållen ökat konsumtionsutrymme. Ett allmänt intresse att investera i fasta tillgångar har ökat.

Första kvartalets låga konsumtion är nu befäst

Hushållens konsumtion ökade med 0,5 procent under första kvartal i år. Vid snabberäkningen av BNP för andra kvartalet, som publicerades i början av augusti, reviderades hushållens konsumtion för första kvartalet 2005 upp med 0,2 procentenheter till 0,7 procent. (Export samt import av varor och tjänster reviderades också.) Volymutvecklingen av BNP för första kvartalet reviderades upp från 0,4 till 0,6 procent.

Första kvartalets uppgifter revideras vanligtvis i samband med andra kvartalets beräkningar i september. Så skedde även i år, då hushållens konsumtion reviderades ned igen med 0,2 procentenheter, tillbaka till ursprungliga 0,5 procent. Hushållens bidrag till volymutvecklingen av BNP återgår därmed till 0,2 procent. Trots att den totala hushållskonsumtionen inte ändrades, reviderades många delposter.

Snabberäkningarna gav hushållens konsumtion för andra kvartalet en volymökning på 2,7 procent jämfört med motsvarande kvartal år 2004. Bidraget till BNP blev 1,3 procentenheter. Vid tidpunkten för snabberäkningen fanns detaljhandelsstatistik tillgänglig i sin helhet endast för kvartalets första två månader. Alla detaljhandelsvaror antogs därför ha samma utveckling i löpande priser, medan fastprisberäkningen gjordes per vara (ändamål) för att uppnå en bättre precision.

En annan viktig källa för BNP-beräkningarna, utrikeshandelsstatistiken, reviderar sina uppgifter för de senaste sex månaderna vid varje publiceringstillfälle. Det betyder att det vid snabberäkningen fortfarande endast fanns preliminära uppgifter för årets alla månader, i september finns de mer slutgiltiga uppgifterna för januari tillgängliga, i november föreligger hela första kvartalet och så vidare. Exemplet illustrerar väl den omsorg som primärstatistiken ägnar åt kvaliteten i underlaget till nationalräkenskaperna. Naturligtvis är tidsfaktorn ett dilemma för kvartalsräkenskaperna, då de kvartalsvisa räkenskaperna utgör både en integrerad del av

nationalräkenskapssystemet och samtidigt är mycket viktiga för analys av det innevarande året.

Utfallet för första kvartalet väckte viss förvåning bland analytiker. Så här i efterhand, och med något mera fullständig statistisk information, kan sägas att konsumenterna sannolikt var påverkade av flera negativa händelser i omvärlden och handlade därefter. Bortsett från att revideringarna fram och tillbaka tyder på en osäkerhet i de första siffrorna, exemplifierar de tydligt hur den statistiska kvaliteten förhåller sig till tidsfaktorn.

Konsumtionsökningen under andra kvartalet kompenserar årets inledande svaga utveckling

Hushållens disponibla inkomster utvecklades under andra kvartalet 2005 i mycket positiv riktning, då dessa var 11,5 procent högre än kvartalet innan i löpande priser. Ökade löneinkomster, aktieutdelningar samt skatteåterbäring var faktorer som påverkade andra kvartalet. Inflationstakten förblev låg, konsumentpriser för livsmedel och alkoholfria drycker, kläder och skor samt inventarier och hushållsvaror sjönk dessutom under kvartalets samtliga månader jämfört med april, maj och juni år 2004. Av hushållens totala disponibla inkomster om 357 miljarder kronor i löpande priser användes 85,4 procent till konsumtionsutgifter.

En analys av volymförändringar i hushållens konsumtionsutgifter efter ändamål jämfört med samma kvartal föregående år visar på i merparten stora/större positiva utvecklingstal för sällanköpsvaror som hushållstextilier, hushållsapparater, möbler samt paketresor, kläder och skor. Boende, livsmedel och transporter har utvecklats svagt, men representerar ändå stora andelar av hushållens konsumtion. Utvecklingen var negativ för alkoholhaltiga drycker samt tidningar och böcker. Bakom den starka volymutvecklingen döljer sig en fortsatt prispress inom de flesta delkomponenterna. Eldningsolja och drivmedel hör till undantagen.

Volymutvecklingen för vissa av hushållens konsumtionsposter och deras bidrag till förändringstalen i hushållens totala konsumtionen

	Rev. volymförändring kv 1/05 i jmf med kv 1/04, %	Volymförändring kv 2/05 i jmf med kv 2/04, %	Bidrag till hushållskonsumtionen, kv 2/05, %
Boende	0,2	0,9	0,2
Småhus o fritidshus	0,6	0,6	0,1
Energi	-1,6	1,4	0,1
Flerfamiljshus, kallhyra	1,3	0,5	0,0
Livsmedel och alkoholhaltiga drycker	2,5	1,7	0,2
Transporter	-1,8	2,5	0,3
Nya bilar	-9,2	2,9	0,1
Driftskostnader för motorfordon	0,4	2,6	0,2
Fritid, rekreation och kultur	0,6	5,9	0,7
Audio-, foto- och datautrustning	9,8	16,5	0,3
Tidningar och böcker	-6,0	-0,2	0,0
Paketresor	-2,1	9,6	0,2
Andra fritidsvaror	4,6	7,3	0,2
Övriga varor och tjänster	0,2	6,4	0,5
Omsorgstjänster	6,9	5,9	0,1
Personlig omvårdnad	3,0	5,3	0,1
Finansiella tjänster	-10,6	11,6	0,2
Kläder och skor	3,5	8,5	0,4
Möbler med mera	7,5	11,0	0,5
Möbler, mattor, inredning	7,5	11,4	0,2
Hushållstextilier	16,5	21,6	0,1
Hushållsapparater	9,8	15,4	0,1
Restauranger, hotell	1,1	4,1	0,2
Post och telekommunikationer	2,1	5,9	0,2
Alkoholhaltiga drycker, tobak	-0,7	-1,4	-0,1
Hälsa- och sjukvård	-3,5	4,1	0,1
Konsumtion utomlands	6,1	7,7	0,3
Besökares kons. i Sverige	-17,1	-17,1	-0,7

Anmärkning: Avrundningar påverkar utfallet i kolumn 3.

Källa: Nationalräkenskaperna

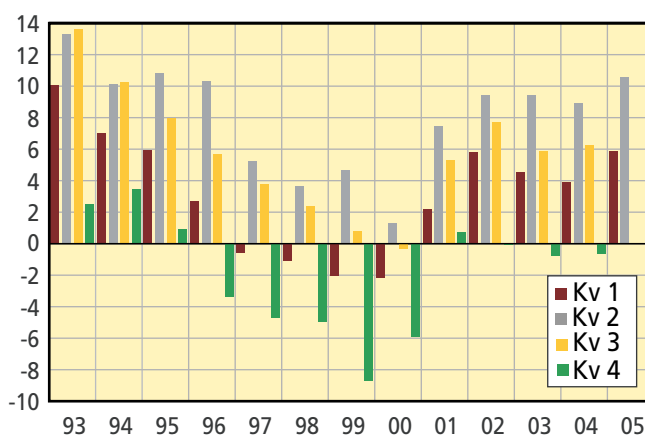
Både försäljningen av klädernas vårkollektioner samt bilhandeln, speciellt köp av nya bilar, tog fart under det andra kvartalet. Andelen av egna märkesvaror (EMV), ökar stadigt inom dagligvaruhandeln. Betydande prispress och ökat utbud kan tyda på att EMV är på frammarsch även inom till exempel sportkläder och heminredning. Detta kan dock i dagsläget inte beläggas med den officiella statistiken.

Hushållens förmögenhet har ökat

Hushållens kvartalsvisa sparkvot för åren 1993 till och med 2005 visar sparandet som andel av hushållens disponibla inkomster (exklusive sparande i tjänstepensioner) i procent enligt nationalräkenskaperna. Sparkvoten låg på en något högre nivå under årets två första kvartal än de närmast föregående årens två första kvartal. Den genomsnittliga sparkvoten exklusive tjänstepensioner för årets två första kvartal uppgick till 8,3 medan motsvarande siffra för åren 2001–2004 var en sparkvot på 6,6. Perioden 1993–1996 var motsvarande genomsnittliga sparkvot 8,9. Åren 1997–2000 var sparkvoten exklusive sparande i tjänstepensioner väsentligt lägre och uppgick i genomsnitt till 1,3 under respektive års två första kvartal.

Sparkvot, exklusive tjänstepensioner

Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Begreppet sparande delas upp på sparande i reala tillgångar och finansiellt sparande. Finansräkenskaperna (FiR) som beräknar det finansiella sparandet på annat sätt än nationalräkenskaperna, ger ytterligare ett perspektiv på hushållssparandets utveckling.

Hushållens finansiella nettoförmögenhet

Miljarder kronor

	Ställning jun -04	jun -05
Bankinlån	587	633
Obligationer	86	104
Aktier och fonder	917	1 072
Försäkringssparande		
– individuellt	589	614
– kollektivt	695	763
Övrigt	661	774
S:a finansiella tillgångar	3 536	3 960
Skulder	1 543	1 703
därav bostadsinstitut	915	1 023
Finansiell nettoförmögenhet	1 992	2 258

Källa: Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån

Den finansiella förmögenheten per den 30 juni 2005 visar att hushållens finansiella nettoförmögenhet har ökat med drygt 13 procent jämfört med året innan. Hushållens finansiella tillgångar har ökat med drygt 12 och hushållens skulder med 10 procent under samma period. Bakom den ökade upplåningen hos bostadsinstitut döljer sig dels köp av egna hem och bostadsrättsandelar till allt högre prisnivåer, dels investeringar i de egna hemmen.

Det bör förtydligas att de reala investeringarna ingår i det totala sparandet men inte i det finansiella sparandet. I nationalräkenskaperna beräknas ännu ej finansiellt sparande kvartalsvis, men det totala sparandet brukar ändå ge en fingervisning om hur hushållens finansiella sparande har utvecklats. Den tillgängliga informationen ger således vid handen att hushållens sparande ökat enligt nationalräkenskaperna och att även hushållens finansiella nettoförmögenhet har ökat i värde enligt finansräkenskaperna.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

Mätning av hushållens konsumtion

Omsättningsstatistiken är en av flera källor till hushållens konsumtion

Beräkningsunderlaget för hushållskonsumtionen hämtas från en mängd skilda källor som till exempel olika register, leveransuppgifter, produktionsdata, utrikeshandel och diverse enkäter. Nationalräkenskaperna försöker utnyttja mesta möjliga tillgängliga information. I mitten på 1990-talet gjordes en total översyn av hushållskonsumtionsberäkningarna och en ny nivåbestämning av de ingående delposterna. Hushållskonsumtionen är nu indelad i cirka 140 ändamål (varor och tjänster). Ändamålen är vidare nedbrutna i totalt omkring 230 produktgrupper. Vid årsberäkningarna görs en total avstämning av tillförsel och användning i hela räkenskapssystemet på produktgruppsnivå. Då kan justeringar till följd av ny information göras på produktgrupps- och ändamålsnivå. Vid kvartalsberäkningarna saknas information på en lika detaljerad nivå. Flera ändamålsgrupper skrivs istället fram med försäljningsutvecklingen enligt *Omsättningsstatistiken*. Omsättningsstatistiken utgör vid kvartalsberäkningarna underlag för knappt en tredjedel av hushållskonsumtionen. Detaljhandelsindex utgör en delmängd av omsättningsstatistiken.

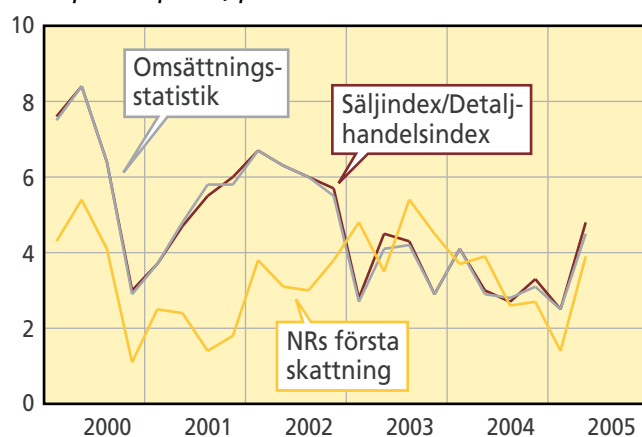
I omsättningsstatistiken ingår dels månadsvisa undersökningar av detaljhandeln (detaljhandelsindex), dels kvartalsinformation för i första hand tjänstebanscher. Detaljhandelsindex är en månadsvis enkät över detaljhandels försäljning enligt *Svensk näringsgrensindelning (SNI) 52*, med ett urval om cirka 3 300 företag. Uppgifter hämtas in kvartalsvis från ytterligare cirka 275 000 företag. Av dessa undersöks cirka 3 700 via enkät och resterande företag undersöks via momsregistret.

Från omsättningsuppgifterna till hushållens konsumtion

I nationalräkenskaperna används information i löpande pris om försäljningens utveckling per SNI-bransch. Eftersom hushållskonsumtionen ska redovisas per varugrupp (ändamål), måste emellertid omsättningen som samlas in per bransch fördelas på de olika varor som säljs i respektive affär¹. För att göra detta undersöks hur stor del av den totala försäljningen som kan hänföras till olika varor. Detta material sammanställs till en bransch/vara-matris som innehåller cirka 70 SNI-grupperade branscher vars försäljning är fördelad på drygt 100 olika varor och tjänster. Den matris som för närvarande används baseras i huvudsak på försäljningens fördelning inom detaljhandeln år 2002. I matrisen ingår endast den försäljning som sker till hushåll. Bransch/vara-matrisen ändras ungefär vart femte år. Avsaknaden av en årligt uppdaterad matris innebär att nya varor som dyker upp på marknaden exkluderas i hushållens konsumtion. Inte heller registreras de ändrade varufördelningarna inom en bransch.

De förändringar som registreras med hjälp av de olika branschernas försäljningsuppgifter appliceras på respektive varugrupp, och en upp- eller nedräkning görs av det värde som varugruppen har för motsvarande kvartal föregående år. När utvecklingstalen per bransch har fördelats på varugrupper deflateras den sammanvägda värdeutvecklingen för respektive varugrupp med delindex ur KPI för att få fram volymutvecklingen². På så sätt skrivs alla varugrupper fram som beräknats med hjälp av uppgifter från omsättningsstatistiken. När sedan årsberäkningarna görs sker en avstämning av den totala tillförseln (produktion plus import) per varugrupp mot användningen i form av hushållskonsumtion och insatsförbrukning.

Värdeutveckling för hushållens konsumtion Löpande priser, procent

Källa: Handels utrednings-

institut och nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Anmärkning: Nationalräkenskaperna=Hushållskonsumtion totalt, Omsättningsstatistik och Säljindex/DHI=Omsättning för detaljhandeln.

Den ökande överensstämmelsen mellan nivån på värdeutvecklingen av hushållskonsumtionen och omsättningsstatistiken efter år 2002 kan delvis bero på byte av bransch/vara-matrisen. Den nuvarande använda matrisen baserar sig i huvudsak på försäljningens fördelning inom detaljhandeln för år 2002 där endast försäljning till hushåll ingår. En översyn av Detaljhandelsindex kan vara en annan möjlig förklaring. Från och med 2003 samarbetar nämligen Statistiska centralbyrån och Handels utredningsinstitut om

¹ För varor används den internationella varuklassifikationen COICOP. Både konsumentprisindex (KPI) och undersökningen Hushållens utgifter (HUT) är COICOP-baserade.

² KPI levererar prisindexuppgifter för alla de varor och tjänster som ingår i hushållens konsumtion enligt nationalräkenskapernas produktindelning. Levererade data ska i NR-systemet redovisas enligt metoden $t-1=100$. Vidare levereras kvartalsvis fjärrvärmeindex och KPI vatten samt månadsvis KPI energivaror. NR får också information om förändringar på varukodsnivå i KPI.

detta index. I samarbetets inledningsskede gjordes även en metodologisk översyn.

Av hushållens konsumtionsutgifter utgör detaljhandelsvarorna knappt en tredjedel. Underlag för beräkning av många större poster i hushållskonsumtionen hämtas dock från andra källor än omsättningsstatistiken. Det gäller exempelvis bostadsutgifter, som också står för närmare en tredjedel av konsumtionsutgifterna, samt tjänster inom hälso- och sjukvård, finansiella tjänster och bil- och bensinutgifter.

Uppgifterna om hushållens konsumtion kalenderkorrigeras inte i nationalräkenskaperna. I detaljhandelsindex redovisas detaljhandelbranschernas försäljning (fastprisberäknad med branschprisindex) såväl i faktiska utvecklingstal som kalenderkorrigerade. Dessutom används ett fast basår, år 2000, och inte ett rullande som i nationalräkenskaperna.

Kontaktpersoner: Birgitta Magnusson, 08-506 945 51,
Ylva Petersson, 08-506 945 30

Offentlig konsumtion

Försiktig ökning av den offentliga konsumtionen

Den tre kvartal långa konsumtionsnedgången i den offentliga sektorn har nu stannat upp. Jämfört med samma period föregående år ökade konsumtionsutgifterna under andra kvartalet 2005 med en halv procent i fasta priser. Efter en tid av ekonomisk konsolidering vågar nu kommunerna och landstingen återigen försiktigt låta konsumtionen växa. I den statliga sektorn däremot, fortsatte konsumtionen att minska.

Både den statliga försäljningen och förbrukningen ökade kraftigt, samtidigt som försvarets varaktiga varor och sociala naturaförmåner minskade. De försvarsinvesteringar som saknar alternativ civil användning betraktas i nationalräkenskaperna som konsumtion, och benämns försvarets varaktiga varor. Nedgången i dessa varor följer naturligt på omstruktureringen av det svenska försvaret. Minskningen av de sociala naturaförmånerna kan bland annat förklaras med en avtagande utveckling i nyttjandet av de tandvårds-subventioner som infördes för ett par år sedan. Sociala naturaförmåner definieras som sådana varor eller tjänster som produceras på marknaden, finansieras offentligt och konsumeras av enskilda personer.

Några av de statliga verksamheter som höjde sin försäljning ökade också sin förbrukning. Exempel på sådana är Försvaret, Luftfartsstyrelsen och Regeringskansliet. Som förbrukning räknas bland annat köp av tjänster. Om försäljningen och förbrukningen ökar i samma omfattning förblir den totala konsumtionen oförändrad, eftersom försäljningen bokförs som en minuspost i konsumtionsberäkningarna. Från och med januari 2005 bröts delar av verksamheten loss från Luftfartsverket och den statliga myndigheten Luftfartsstyrelsen bildades. Luftfartsverket är ett statligt affärsverk, vars verksamhet inte inkluderas i den statliga konsumtionen. Bildandet av Luftfartsstyrelsen innebär således att aktiviteter som enligt nationalräkenskaperna tidigare redovisats som näringsverksamhet nu betraktas som offentlig verksamhet.

Lönesumman, som motsvarar en stor del av konsumtionen, växte både i kommunerna och i landstingen. Kommuner-

nas höjda konsumtion beror även på en kraftig ökning av förbrukningen. Till skillnad mot förra året inföll påsken i år under första kvartalet. Detta innebär betydande skillnader i antalet arbetade dagar under andra kvartalet, framförallt i kommuner och landsting. Dessa sektorer tenderar att vara särskilt känsliga för variationer i helgdagarnas placering, sannolikt på grund av skollov med mera. I samband med helgdagar ökar vanligtvis också semesteruttaget. Kalenderkorrigerings effekterna för kommunerna och landstingen har beräknats till -3,1 respektive -2,0 procent.

Kommunernas sociala naturaförmåner ökade stort under andra kvartalet. En försiktig tolkning av utvecklingen är att den beror på en ökad efterfråga på studieplatser vid fristående skolor. Även landstingen har ökat såväl sin förbrukning som de sociala naturaförmånerna. Det senare inkluderar för landstingens del bland annat läkemedelsförmånerna.

Offentlig konsumtion Volymförändring, procent

	2004	Kv 1 2005	Kv 2 2005	Kv 2 2004
Totalt	0,3	-0,3 (-1,2)	0,5	1,5
Landsting	-0,3	0,6 (0,3)	2,6	0,1
Kommuner	1,0	-0,3 (-1,7)	0,9	2,1
Staten inkl. social-försäkringssektorn	-0,4 (-0,3)	-1,2 (-1,5)	-1,8	2,5

Anmärkning: Där revideringar gjorts anges tidigare publicerad uppgift inom parentes.

Källa: Nationalräkenskaperna

Kvalitet och revideringar

Jämfört med nationalräkenskapernas snabbversion för andra kvartalet 2005 finns nu mer detaljerad information tillgänglig. Detta höjer kvaliteten i beräkningarna. Fortfarande måste dock resultaten tolkas med viss försiktighet eftersom uppgifterna delvis hämtas från urvalsundersökningar och budgetprognoser. Under början av året finns dessutom en särskild risk för felperiodiseringar mellan kvartalen. En förändring av storleksordningen 0,5 procent i de preliminära siffrorna kan därför egentligen betraktas som försumbar. Mot bakgrund av tidigare beskrivna tendens till preliminär

underskattning av den offentliga konsumtionen i nationalräkenskaperna skulle dock en försiktig tolkning innebära att utvecklingen faktiskt vänt.

EU-anpassningen av och det minskade urvalet i arbetskraftsundersökningen (AKU) innebär särskilda tolkningsproblem av statistiken. Därför lägger nationalräkenskaperna för närvarande större vikt vid andra källor till antalet arbetade timmar.

Sedan föregående publicering har konsumtionen för första kvartalet reviderats. De statliga myndigheterna har lämnat in

halvårsbokslut, vilka bland annat ger bättre information om periodiseringen mellan kvartalen än tidigare. Den statliga konsumtionen höjdes därefter något för första kvartalet. Kommunerna har i kvartalsenkäten haft möjlighet att revidera tidigare uppgifter om kvartal ett. Nationalräkenskaperna har följaktligen periodiserat om konsumtionens fördelning mellan kvartalen även för kommunerna.

Kontaktperson: Eva Hagsten, 08-506 942 27

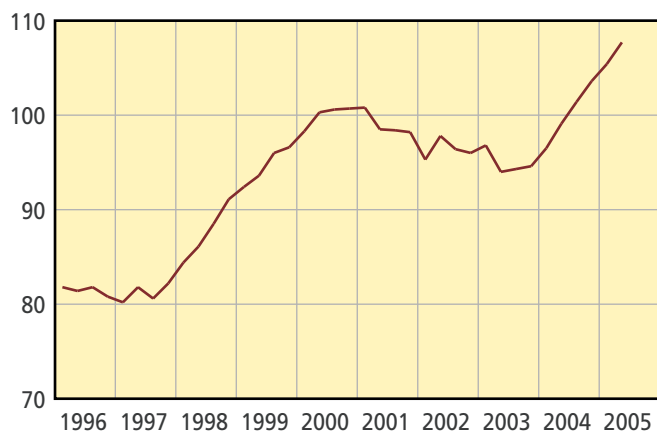
Investeringar

De fasta bruttoinvesteringarna fortsätter att växa snabbt

Investeringskonjunkturen är fortsatt stark och har även breddats, så att nu också offentliga myndigheter omfattas av uppgången. Under andra kvartalet i år ökade de fasta bruttoinvesteringarna med 2,2 procent, säsongrensat och jämfört med närmast föregående kvartal. Det motsvarar en årlig ökningstakt på 9,1 procent omräknat till årstakt. Samtidigt har uppgifterna för första kvartalet reviderats upp från en tidigare ökning om 4,9, till en uppgång med 7 procent jämfört med kvartalet innan och omräknat till årstakt. Det innebär att investeringskonjunkturen nu ger ett än stabilare intryck än i början på sommaren. Under första halvåret i år var de fasta bruttoinvesteringarna 8,5 procent högre än under motsvarande period i fjol, och ungefär lika mycket högre jämfört med den tidigare toppen för investeringarna, som inföll under första halvåret 2001.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Förutsättningarna för investeringarna har varit gynnsamma under denna period. Kapacitetsutnyttjandet har varit högt i företagen samtidigt som lönsamheten är mycket god. Därtill

är de finansiella förhållandena i övrigt gynnsamma, med historiskt låga räntor och stigande börskurser. Dessutom har investeringarna tidigare varit eftersatta på vissa områden. Detta gäller bland annat bostadssektorn, där byggandet under en längre tid varit lågt, energisektorn, där stora investeringar nu görs i elnät, och inom tillverkningsindustrin där investeringarna minskat relativt kraftigt under några år.

Den snabba uppgången av investeringarna sedan början av 2004 har lett till att deras andel av bruttonationalprodukten i år ökat till 16,5 procent. Det är visserligen en procentenheter högre än under första halvåret i fjol, men ändå ett par procentenheter lägre än de högsta noteringarna från början på detta decennium. Även rensat för bostadsinvesteringarna är investeringskvoten i ekonomin, det vill säga investeringarnas andel av BNP, fortfarande lägre än vid den tidpunkten. Investeringarnas andel av BNP, exklusive bostäder, var under första halvåret i år 13,6 procent, vilket är drygt två procentenheter lägre jämfört med motsvarande period år 2000.

Varuproducenternas investeringar ökar kraftigt

Investeringarna utgjorde tillsammans med hushållens konsumtionsutgifter det expansiva inslaget i ekonomin även under andra kvartalet, genom att lämna ett bidrag på 1,4 procentenheter till BNP-tillväxten. I likhet med tidigare var det näringslivets investeringar, med en ökning på 10 procent, som var drivkraften i uppgången. De goda förutsättningarna för investeringar tycks nu sprida sig även till den offentliga sektorn, där uppgången i de kommunala investeringarna stegrades under det andra kvartalet. Utvecklingen kan här ses mot bakgrund av att de finansiella förutsättningarna för kommunsektorn nu åtminstone tillfälligt förbättrats.

På den statliga sidan var investeringarna knappt ens på en oförändrad nivå, vilket främst förklaras av fortsatt kraftigt minskade väginvesteringar. Detta medförde att ökningen av

investeringarna inom den offentliga sektorn begränsades till 2,4 procent. Det innebär ändå den högsta ökningstakten för de offentliga investeringarna sedan första kvartalet 2003.

Återhämtningen för näringslivets investeringar inleddes i fjol med en kraftig uppgång inom tjänstebranscherna. I slutet av förra året kom sedan investeringsaktiviteten igång ordentligt även inom de varuproducerande branscherna, som i år tagit över som motor på investeringsområdet. Samtliga branscher inom den varuproducerande sektorn (mineralutvinnings-, tillverknings-, energi- och byggindustri) har ökat sina investeringar kraftigt under första halvåret i år. Även inom tillverkningsindustrin har uppgången i investeringarna breddats, från att till en början vara koncentrerad till ett fåtal branscher, som till exempel pappersindustrin, till att nu omfatta flertalet branscher.

Även om det skett en viss avmattning i industrins aktiviteter och kapacitetsutnyttjandet i företagen sjunkit något den senaste tiden har företagen expansiva investeringsplaner för i år. För mineralutvinnings- och tillverkningsindustrierna, sammantagna, pekar informationen från investeringsenkäten från maj/juni på en ökning med 25 procent för helåret 2005. Det skulle innebära en fortsatt stegrad ökningstakt under andra halvåret, efter en uppgång första halvåret på 18 procent. Det är egentligen endast transportsektorn som avviker från den positiva bilden, genom att kraftigt dra ned på sina investeringar under andra kvartalet.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser och volymförändring

	Helår	2004				2005	
		1 kv	2 kv	3 kv	4 kv	1 kv	2 kv
Näringslivet	334	-1,7	6,4	9,6	12,2	11,3	10,0
Tillverkningsindustri	67	-8,7	-0,8	4,3	11,2	16,6	15,7
Tjänsteproducenter ²	140	-1,6	10,9	13,6	15,8	7,0	2,0
Företagstjänster	35	0,9	22,4	28,2	44,3	4,7	5,9
Offentliga myndigheter	73	-0,1	-0,8	-0,1	1,5	-7,0	2,4
Stat	40	5,9	0,6	5,4	10,2	-13,1	-0,3
Kommuner	33	-7,2	-2,5	-5,8	-6,6	1,7	5,8
Totalt	407	-1,4	5,1	7,9	9,8	8,4	8,7
Maskiner	132	-4,7	6,3	7,5	15,6	12,6	20,9
Transportmedel	35	-1,6	13,9	25,7	-3	20,7	-11,6
Bostäder	64	12,1	15,4	18,2	18,5	15,7	18,2
Övriga byggnader	112	-5,8	-3,5	-2,5	1,5	-3,4	1,0
Programvaror m.m.	63	-0,1	4,9	10	14	1,8	2,0

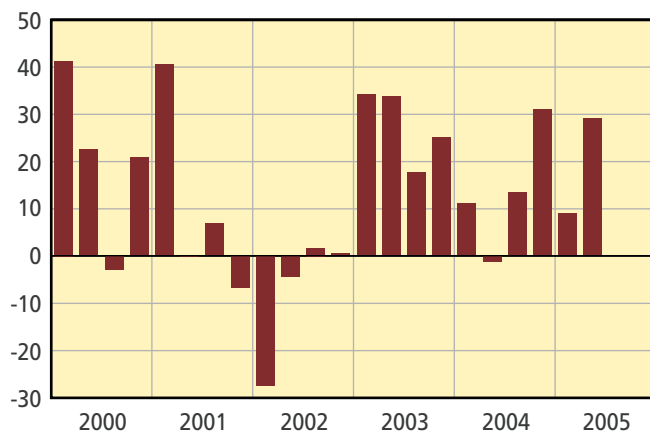
Källa: Nationalräkenskaperna

Byggandet av flerbostadshus fungerar som motor inom byggbranschen

Bilden av stigande investeringar är relativt enhetlig även sett till typen av investeringar, men nu liksom tidigare är det maskin- och bostadsinvesteringarna som ökar snabbast, med cirka 21 respektive 18 procent under andra kvartalet. För maskininvesteringarnas del innebär uppgången en successiv förbättring sedan första kvartalet 2004. Bostadsinvesteringarna har under första halvåret i år ökat i ungefär samma takt som i fjol och det är byggandet av flerbostadshus, med en ökning andra kvartalet på ca 24 procent, som främst bidragit till uppgången.

Beviljade bygglov för bostäder och fritidshus

*Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent*

Källa: Bygglövsstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

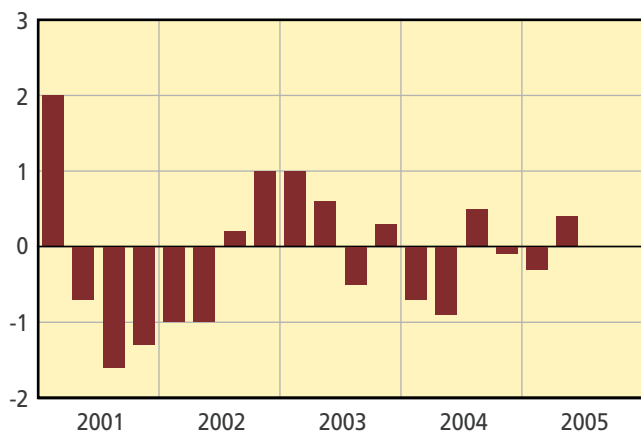
Småhusbyggandet, som mattades av under vinterhalvåret, har fått förnyad fart under våren och steg nu åter kraftigt, med 13 procent. Nybyggnationen av bostäder, såväl småhus som flerbostadshus, har hittills i år ökat betydligt snabbare än ombyggnationerna. ROT-avdraget som infördes under våren i fjol, i syfte att stimulera om- och tillbyggnader av bostäder, upphörde att gälla från den 1 juli i år.

Såväl Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer som byggloven pekar på en fortsatt god byggkonjunktur i år. Byggloven, som betraktas som en ledande indikator för byggmarknaden, har hittills visat en klart positiv utveckling. Det gäller särskilt beviljade bygglov för bostäder som steg preliminärt med hela 29 procent under andra kvartalet. Även för lokaler har bruttoarean för beviljade bygglov nu börjat öka. Uppgången under andra kvartalet i år, med cirka 13 procent, innebar en ökning för andra kvartalet i följd. Denna utveckling sammanfaller med en viss förbättring av byggandet av övriga byggnader och anläggningar, andra än bostäder, som enligt nationalräkenskaperna visade en första, om än begränsad, ökning med en procent under andra kvartalet.

Lagerinvesteringarna bidrog till BNP-tillväxten

Näringslivets totala lager minskade under andra kvartalet i år, men nedgången var av mindre omfattning än under motsvarande kvartal i fjol. Det medförde att lagerutvecklingen gav ett positivt bidrag med 0,4 procentenheter till den faktiska BNP-tillväxten på 3,3 procent under andra kvartalet i år, jämfört med andra kvartalet i fjol. Bidraget från lager av växande skog var svagt negativt på grund av stormfällningen i början på året. Industrins lager av färdigvaror och produkter i arbete samt handelslager gav däremot var för sig ett positivt bidrag till BNP-ökningen.

Lagerinvesteringarnas bidrag till BNP-tillväxten Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Inom industrin fortsatte lageruppbyggnaden under andra kvartalet, även om denna var av klart mindre omfattning än under första kvartalet då avmattningen i industrikonjunkturen var tydligare. Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer var missnöjet över för stora färdigvarulager inte lika utbrett bland industriföretagen under andra kvartalet i år som under det första. Det senaste kvartalet ansåg vart fjärde industriföretag att färdigvarulagren var för stora. Mest ansträngd tycks lagersituationen för närvarande vara inom massaindustrin där en sviktande efterfrågan i år lett till en ofrivillig uppbyggnad av färdigvarulagren. Två av tre producenter av pappersmassa uppger nu att färdigvarulagren

är för stora. Även sågverksindustrin har en fortsatt bekymmersam lagersituation. Vartannat företag anser att lagren av sågade trävaror är för stora¹.

Lageravvecklingen fortsätter inom handeln

Inom handeln, där företagen i de flesta delbranscher sedan länge haft för stora lager fortsatte lageravvecklingen under andra kvartalet även om minskningen var av något mindre omfattning än under motsvarande kvartal 2004. Mest ansträngd är lagersituationen fortfarande inom handeln med motorfordon. Den positivare utvecklingen inom branschen den senaste tiden tycks dock ha lett till att bilhandeln kunnat reducera sina lager något. En ännu större förbättring av lagersituationen redovisas andra kvartalet av sällanköpsvaruhandeln, som under de senaste månaderna haft ett kraftigt uppsving i försäljningen. Det är endast parthandeln, där företagen enligt Konjunkturbarometern nu tycks stå inför en avmattning i konjunkturen, som rapporterar om en fortgående försämrade lagersituation.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

¹ I Konjunkturbarometern får företagen besvara frågan om deras färdigvarulager i nuläget är för stora, lagom stora eller för små. Nettoandelen företag av de som anger för stora respektive för små färdigvarulager bildar sedan variabeln "färdigvarulager – nulägesomdöme".

Stormen Gudruns spår i ekonomin

Stormen Gudrun lämnade synliga spår efter sig

Stormen Gudruns framfart genom landet lämnade tydliga spår efter sig framförallt i form av vindfällda träd. Skadorna var emellertid mer omfattande än så. Vägarna i de mest drabbade områdena var oframkomliga, järnvägen var inte farbar, varken den fasta eller mobila telekommunikationen fungerade och elförsörjningen var på flera håll bruten. Svårast drabbat blev Götaland.

En plötslig och kraftig utbudsförändring påverkar normalt priset på en vara. I nationalräkenskaperna syns detta genom att skogsbranschens förädlingsvärde i löpande priser minskade märkbart under första halvåret i år.

Eftersom det var skogen som fick de mest omfattande skadorna koncentreras resonemangen här till konsekvenserna av dessa och hur följderna fångas i nationalräkenskaperna.

Stormens direkta skador och kostnader

Näringsdepartementet (2005) har beräknat de direkta skadekostnaderna för skogsbruket, jordbruket, energiförsörjningen, telekommunikationen, vägnätet, järnvägen och räddningstjänsten till cirka 21 miljarder kronor. I detta belopp är sådana indirekta konsekvenser som produktionsbortfall, inkomstbortfall, avbokningar och effekter på sysselsättningen inte beaktade. Den stormfällda skogen motsvarar en årsavverkning i hela Sverige, cirka 75 miljoner kubikmeter virke. Skador på privatägd skog står för cirka fyra femtedelar av kostnaden. Energiföretagen har drabbats av skadekostnader om knappt 2 miljarder kronor, även dessa inom den privata sektorn och skadekostnaderna för försäkringsbolagen har uppskattats till 1,4 miljarder kronor. Den offentliga sektorns direkta skadekostnader är i sammanhanget ringa, och beräknades till knappt 800 miljoner kronor, med Vägverket och Banverket som de enskilt hårdast drabbade myndigheterna.

Marknaden för virke och dess aktörer

Skogsråvaran saknar egen marknadsplats och priset sätts därför genom förhandlingar mellan företrädare för köpare och säljare. Säljarna är organiserade i landets fyra skogsägarföreningar. Utbytet mellan regionerna i Sverige är litet, på grund av höga transportkostnader för otympligt material. Detta innebär att landet kan anses bestå av tre separata marknader för virke, södra, mellersta och norra. Växtförhållandena i de olika klimatzonerna medför att skogsråvarans karaktär skiljer sig åt mellan de olika regionerna. Inom varje region, eller marknad, kan råvaran dock anses vara homogen.

Hälften av skogen ägs av enskilda. Statens ägande uppgår till knappt en femtedel och resten ägs av bolag och kyrkan. Södra skogsägarföreningen är den förening som är verksam i det mest drabbade området.

De råvaror som produceras genom avverkning är sågtimmer, massaved och trädbränsle. Sågtimret säljs till sågverken, som i sin tur vidareförädlar varorna till sågade trävaror. Massaveden säljs till massabruken för att där bli pappersmassa och trädbränslet går till trädbränsleförädlare som producerar pellets, ved och flis. Trädbränsleindustrin köper både avverkningsavfall från hyggena samt sågspån och flis från sågverken. Skogsråvarans köpare är således aktiva inom flera olika branscher.

Vissa sågverk ägs av skogsägarföreningarna och tar då sin råvara i första hand från medlemmarnas skogar. Andra sågverk har egna skogstillgångar. Sådana ägarkonstruktioner är vanligast i Norrland. Sågverken köper även i övrigt huvudsakligen råvaran i närområdet på grund av de höga transportkostnaderna. Massaindustrierna är ofta integrerade med pappersbruken.

Till följd av att skogsägarna är organiserade i ett fåtal skogsägarföreningar kan det råda oklarhet om vilken marknadsform som egentligen råder. I viss mån liknar den en oligopolmarknad med få säljare och många köpare¹.

Stormfällningen påverkar priset på virke, vidareförädlade produkter och skogsfastigheter

En oväntad och kraftig förändring av utbudet betraktas enligt ekonomisk teori som en utbudsstörning eller utbudschock och leder normalt till påtagliga prisförändringar på varan i fråga. Detta beskrivs av bland andra Fregert och Jonung (2003). Oljekriserna under 1970-talet är typiska exempel på sådana störningar. Till skillnad mot oljekriserna, som ledde till stora reduceringar av utbudet, har emellertid stormen inneburit ett kraftigt överutbud på råvaran. Detta förhållande kan också komma att leda till överutbud på vissa vidareförädlade produkter. Baudin (2005) samt Larsson och Wester (2005) bedömer att utbudsstörningen initialt leder till ett prisfall på råvaran. Prisfallet påverkas också av att virket kan vara av lägre kvalitet än normalt. Larsson och Wester konstaterar emellertid att detta prisfall i första hand drabbar Götaland, eftersom det svenska skogsbruket bedrivs på tre

av varandra närmast oberoende marknader. Marknadernas oberoende av varandra åskådliggörs av att Mellanskog enligt Land skogsbruk (2005a) inte mött förändrade virkespriser till följd av stormen. Höstens avverkningar kommer därför att genomföras som planerat.

Priset kan också påverkas av marknadsformen. Om skogsägarna i södra Sverige betraktas som aktörer på en oligopolmarknad faller priset på råvaran inte med nödvändighet lika mycket som på en fri konkurrensmarknad. Enligt LRF Skogsägarna (2005) har ett garantipris förhandlats fram för virket i södra Sverige. Priset ska sedan justeras slutligt någon gång under nästa år.

Lantmäteriverket (2005) bedömer att det inte bara är priset på virke, utan även priset på skogsfastigheter, som faller till följd av stormen. Prisminskningen på skogsfastigheter förväntas bero på en efterfrågeminskning eftersom möjligheter att delfinansiera köp av skogsfastigheter genom en omedelbar avverkning på många håll gått förlorade.

Erfarenheter från andra länder

Efter stormfällning i Frankrike och Tyskland under 1990-talet sjönk priserna med cirka 25 procent. Till ursprungsnivån har priserna ännu inte enligt Larsson och Wester (2005) återkommit. Förklaringen till detta är att virke har kunnat köpas från leverantörer längre bort än tidigare, utan högre kostnader. Motsvarande möjligheter bedöms inte kunna uppstå i någon större utsträckning i Sverige eftersom avstånden är stora redan inom landet. Stormen ledde dessutom till stora skador även i närliggande områden som Finland och Baltikum.

Konsekvenser på kort och lång sikt

Kortsiktigt leder stormen till en ökad aktivitet i ekonomin eftersom omfattande åtgärder måste vidtas för att ta hand om de skador som uppstått. Efter större katastrofer är det dessutom rimligt att förvänta sig en ökad BNP-tillväxt åtminstone under en tid, om stora insatser görs för att åtgärda de skador som uppstått. Stormens effekter i övrigt uppstår sannolikt tydligast på olika delmarknader.

Uppfattningarna om stormens konsekvenser på kort och lång sikt går något isär. Enighet verkar dock råda om att ett prisfall på råvaran, liksom för vissa vidareförädlade produkter är att vänta, åtminstone i södra Sverige. Eftersom Sverige kan betraktas som tre separata skogsmarknader verkar inte denna effekt sprida sig till de mindre drabbade områdena i Mellansverige och norra Sverige, där skogsbruket i stort flyter på som vanligt. Däremot har än så länge den förväntade efterfrågeminskningen på skogsfastigheter inte besannats. Enligt LRF Konsult (2005) har priset på skogsfastigheter på senare tid ökat kraftigt i hela landet, inklusive södra Sverige. Utbudet av fastigheter till försäljning har dock varit mindre

¹Faktaredovisningen i detta avsnitt baseras på uppgifter från Larsson och Wester (2005), Baudin (2005), LRF skogsägarna (2005) samt Skogsstyrelsen (2005). Mer att läsa om oligopol finns i till exempel Gravelle och Rees (1992).

än väntat i södra Sverige, vilket kan ha lett till att blickarna riktats mot fastigheter i Norrland. Priset för skogsfastigheter i norr har ökat i ungefär samma takt som i övriga landet.

Röjningsarbetet i skogen kräver stor personalstyrka. Antalet sysselsatta skulle därför åtminstone tillfälligtvis kunna öka i flera branscher. Även om antalet anställda i skogsbranschen inte ökar torde ändå antalet arbetade timmar bli betydligt högre under en period. Om röjningsarbetet med mera inte kan klaras av enbart med inhemsk arbetskraft kan eventuella spår också finnas i köp av tjänster från utlandet. Även aktiviteterna i sågverksbranschen, massaindustrin och transportnäringen bör påverkas av stormen. Enligt Skogsstyrelsen (2005a) var hälften av det stormfällda virket omhändertaget vid halvårsskiftet 2005. Röjningsarbetet förväntas vara helt klart till nästa sommar.

Stor mängd likvida medel i omlopp på vissa delmarknader

Näringsdepartementet (2005a) och (2005b) har aviserat att regeringen möjliggör olika bidrag till de stormdrabbade för en sammanlagd summa om cirka tre miljarder kronor. Förhoppningar finns också om att EU ska dela ut 768 miljoner kronor från *Solidaritetsfonden*. Tillsammans med Länsförsäkringars skadenota som enligt Land lantbruk (2005) uppgår till 2,8 miljarder kronor och beräkningar gjorda av Lantbrukets affärstidning (2005), som visar att betalningen för stormfällningen av skogen kommer att bli åtminstone fem miljarder kronor, kommer således en stor mängd pengar att komma i omlopp. Bidragen och försäkringspengarna kan användas till återuppbyggnad och investeringar, som till exempel trädplantering och fastighetsköp. Pengarna motsvarar dock en förhållandevis liten summa jämfört med de beräknade direkta kostnaderna för stormen, men kan trots det åtminstone under en viss tid motverka den förväntade efterfrågeminskningen på skogsfastigheter. Om de indirekta kostnaderna läggs till skulle summan förmodligen ha blivit ännu större.

Vinnare och förlorare

Trots att skogsägarna förlorar delar av sina tillgångar blir de kompenserade genom både bidrag, försäkringspengar och försäljningsinkomster. Många skogsägare kommer därför att hållas förhållandevis skadefria. Åtminstone inledningsvis finns det möjligheter för massaindustrin att göra större vinster då de kan köpa in skogsråvaran till lägre pris än väntat. Sågverken, däremot, verkar vara betydligt mer utsatta. Dessa verksamheter drabbas på kort sikt av sjunkande priser och kanske också sämre kvalitet i virket, men tillhör inte den grupp som får ut några större bidrag eller försäkringsersättningar. Lantmäteriverket (2005) och Baudin (2005) bedömer därför att de enskilda sågverken utan skogstillgångar är de stora förlorarna både nu och en tid framöver. På lång sikt är det råvarubristen i södra Sverige som hotar att leda till prisstegringar. Sågverken i södra Sverige äger sällan egen skog och är därför extra känsliga för prisförändringar. Stormen skulle således kunna leda till strukturella förändringar i de berörda branscherna. Massaindustrin är däremot inte alls

lika känslig för prishöjningar eftersom den delvis använder sig av returmaterial i produktionen.

Stormen Gudruns avtryck i nationalräkenskaperna

Spåren i den svenska ekonomin, som också borde speglas i nationalräkenskaperna, inkluderar således både priseffekter på råvaran och vidareförädlade produkter samt effekter på sysselsättningen eller antalet arbetade timmar i skogsbranschen, transportbranschen och kanske ytterligare någon verksamhet. Arbete utfört av utländska företag och arbetare bör återfinnas om inte i de arbetade timmarna, så åtminstone i köp av tjänster. Utslagningen i eller omstruktureringen av olika branscher är följder som blir märkbara först på lite längre sikt. Det ännu inte slutgiltigt fastställda priset för virket i södra Sverige kan framöver leda till revideringsbehov av nationalräkenskaperna.

Skogsbranschens förädlingsvärde minskade

Nationalräkenskaperna utgår från att cirka 70 miljoner kubikmeter skog fälldes av stormen. Skogsstyrelsen räknar med att all stormfälld skog kommer att kunna tas om hand som sågtimmer, massaved eller brännved. När stora mängder skog stormfälls minskar den så kallade bruttotillväxten i skogen, samtidigt som kostnaderna för att ta hand om skogen ökar¹. Resultatet blir ett lägre förädlingsvärde framför allt i löpande pris. Effekten beror både på minskad tillväxt i skogen och på lägre priser.

Under första kvartalet i år togs enligt Skogsstyrelsen drygt 12 miljoner kubikmeter stormfälld skog till vara. Därutöver avverkades den dubbla mängden normalt. Under andra kvartalet togs 18 miljoner kubikmeter omhand, samtidigt som 22 miljoner kubikmeter avverkades normalt. Den omhändertagna stormfällda skogen har ungefär samma fördelning på massaved och sågtimmer som normalt avverkad skog.

Förädlingsvärdet i skogsbranschen minskade för båda kvartalen i löpande pris med drygt 2 miljarder kronor per kvartal jämfört med motsvarande kvartal 2004. I 2004 års priser var förädlingsvärdet nästan oförändrat. Det rör sig alltså i första hand om en priseffekt under första halvåret. Under andra halvåret 2005 bedömer nationalräkenskaperna att stormen kommer att påverka värdet även i fasta priser, eftersom andelen massaved kommer att öka och massaveden hade förra året lägre pris än sågtimmer.

Utöver minskat sammanlagt produktionsvärde ökade också förbrukningen med cirka 1 miljard kronor i löpande priser. Hur stor del av ökningen som särskilt går att hänföra till effekter av stormen går i dagsläget inte att avgöra.

Antalet arbetade timmar inom skogsbruket ökade första halvåret i faktiska tal med cirka 18 procent jämfört med första halvåret 2004. I dessa siffror ingår inte utländska per-

¹ Med bruttotillväxt menas enligt Sveriges lantbruksuniversitet Umeå (SLU) interpolerad nivåökning. Bruttotillväxten kommer under den tid återplantering inte har skett vara lägre på dessa stormdrabbade arealer. Den blir förmodligen högre efter en tid då ett yngre träd har högre tillväxt än äldre ganska mogna träd.

soner som är tillfälligt anställda i svenska företag. Inte heller ingår personer som är anställda hos utländska underentreprenörer. Ökat köp av underentreprenader tycks vara den vanligaste formen för att använda utländsk arbetskraft. Kostnaderna för dessa fångas då upp som ökad förbrukning, och kan således till en viss del förklara förbrukningsökningen.

För övriga branscher är effekten av stormen osäker. I elbranschen har förbrukningen av reparationer ökat under första kvartalet. För övriga branscher går det ännu inte att säkert skilja ut stormeffekterna. Det finns dock skäl att anta att ökade transporter har höjt förädlingsvärdet i åkeribranschen¹.

Referenser

Baudin, Anders (2005), "Betraktelser av stormfällningens konsekvenser", Växjö universitet, www.vxu.se 050823

Fregert, Klas och Jonug, Lars (2003), "Makroekonomi, Teori, politik och institutioner", Studentlitteratur, Lund

Gravelle, Hugh och Rees, Ray (1992), "Microeconomics", andra upplagan, Longman, London

Land Lantbruk (2005), "Stormnotan 2,8 miljarder för Länsförsäkringar", www.lantbruk.com 050829

Land Lantbruk (2005a), "Stormen sänker Mellanskogs resultat", www.lantbruk.com 050829

Lantbrukets affärstidning (2005), "Stormpengar pressar upp markpriserna", www.atl.nu 050905

Lantmäteriet (2005), "Tänkbara effekter av stormen i Götaland den 8-9 januari 2005 för värdenivån på skogsfastigheter", www.lantmateriet.se 050815

Larsson, Jeanette och Wester, Magnus (2005) "Gudrun, En studie i stormfällningen och dess inverkan på skogsråvarans pris", C-uppsats i nationalekonomi, Luleå tekniska universitet, 2005:130 SHU

LRF Konsult (2005), "Rejäl prisuppgång på skogsfastigheter trots Gudrun", www.konsult.lrf.se 050906

LRF Skogsägarna, Magnus Niklasson, muntlig källa augusti 2005

Näringsdepartementet (2005), "Ansökan från Sverige om bistånd från europeiska unionens solidaritetsfond med anledning av de skador som orsakades av stormen Gudrun", promemoria, Sekretariatet för EU och internationell samordning

Näringsdepartementet (2005a), "Grönt ljus från EU-kommisionen att Sverige kan få 768 miljoner från EU:s solidaritetsfond", pressmeddelande, www.regeringen.se 050826

Näringsdepartementet (2005b), "Insatser med anledning av stormen i januari 2005", www.regeringen.se 050826

Skogsstyrelsen (2005), "en grov uppskattning av skadekostnader i skogsbruket till följd av stormen i Götaland i januari 2005", www.skogsstyrelsen.se 050815

Skogsstyrelsen (2005a), "Upparbetning av stormvirke mm efter Gudrun fram till 2005-06-30", promemoria 050817

Sveaskog (2005), "Delårsrapport: betydande stormeffekter på Sveaskogs halvårsresultat", www.sveaskog.se 050826

Kontaktperson: Eva Hagsten, 08-506 942 27

¹ Göran Svensson, *nationalräkenskaperna har bidragit med underlag till detta avsnitt. I dokumentationen av nationalräkenskaperna, kapitel 3, finns beräkningen av skogsbrukets produktion beskriven, se www.scb.se Nationalräkenskaper\årsberäkningar årsvis(NR)\dokumentation\BNI dokumentation.*

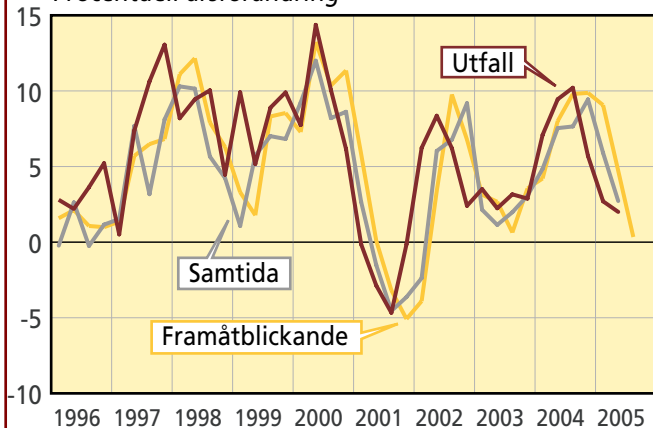
SCB:s ledande indikatorer

Det preliminära utfallet för andra kvartalet är nu tillgängligt och har beaktats i indikatorn. Som synes ligger det mycket nära den samtida indikatorns värde från i juli. Den framåt-

blickande indikatorn anger noll-tillväxt för tillverkningsindustrin under det tredje kvartalet, men utvecklingen har inte utlöst den inbyggda vändpunktssignalen.

Ledande indikatorer för tillverkningsindustrin

Procentuell årsförändring

Så här görs diagrammet

De ledande indikatorerna, beräknas dels utifrån företagens utfall för det aktuella kvartalet och dels utifrån deras förväntningar om det kommande kvartalet, enligt Konjunkturinstitutets industribarometer. Utgångspunkten är kvalitativa uppgifter från företagen om deras syn på utvecklingen, det vill säga om produktionen ökar, är oförändrad eller minskar. Utifrån de kvalitativa uppgifterna skattas sedan de kvantitativa med hjälp av nationalräkenskapernas volymutveckling för tillverkningsindustrins kalenderkorrigerade förädlingsvärde. Detta görs med hjälp av ett så kallat Kalmanfilter.¹

¹ För mer information om metoden för den ledande indikatorn, se SCB:s webbplats www.scb.se/Grupp/ekonomi/_Dokument/OllerLI.pdf.

Kontaktperson: Lars-Erik Öller, 08-506 943 33

Branschutveckling

Byggingindustrin utvecklas starkast

Industrikonjunkturen är fortsatt svag, även om den förstärkts något under det senaste kvartalet. Den privata tjänstesektorns utveckling har också varit dämpad under det senaste halvåret, endast byggingindustrin har gått starkt.

Det andra kvartalet 2005 var det femte kvartalet i rad som BNP-tillväxten låg på omkring en halv procent, jämfört med föregående kvartal och säsongrensat. Det innebär att BNP under mer än ett år legat på en tillväxtbana som avvikit mycket lite från två procent i årstakt. Detta var den genomsnittliga tillväxttakten under såväl 1970 som 1980-talet. Under det senaste dryga decenniet har tillväxttakten emellertid överstigit denna nivå. Även produktiviteten växer nu vanligtvis minst i denna takt. Mot denna bakgrund framstår den svaga sysselsättningsutvecklingen som förklarlig.

Den totala efterfrågan växte inte speciellt starkt under det senaste kvartalet. Konsumtionsutvecklingen har visserligen ökat takten en del, liksom exporten. Mest expansiv har dock investeringarna varit. Importökningen av investerings-

konsumtions- och insatsvaror har emellertid neutraliserat mycket av detta. Nettoexporten gav därför inte något bidrag till BNP-tillväxten under det andra kvartalet. Detta innebar att det svenska näringslivets förädlingsvärde växte med mindre än en procent, jämfört med föregående kvartal. Tillväxttakten i näringslivet har därmed legat under en procent sedan årsskiftet 2003–2004.

Förädlingsvärde

Förändring i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

	2004K2	2004K3	2004K4	2005K1	2005K2
Näringslivet	0,9	0,9	0,5	0,7	0,9
Varuproducenter	1,4	1,4	0,1	0,4	0,9
Tillverkningsindustri	2,0	1,3	0,2	0,2	0,8
Byggingindustri	0,9	2,1	0,7	1,9	1,4
Tjänsteproducenter	0,0	0,9	1,1	0,6	0,6
Företagstjänster	0,7	0,6	1,1	0,7	0,8

Källa: Nationalräkenskaperna

Tillverkningsindustrin växte parallellt med näringslivet totalt, medan tjänsteproducenterna utvecklades något svagare.

Den bransch som kompenserade för detta var den relativt lilla byggindustrin, som under andra kvartalet 2005 växte med knappt 8 procent räknat i årstakt. Det medförde också att byggvolymen under första halvåret kom att överstiga nivån samma period 2004 med 6 procent, kalenderkorrigerat. Inom tjänstebanserna har företagstjänsterna tillväxttakt varit obetydligt högre än de andra delarna och i nivå med industrins. Det innebär att de bara växte med drygt två procent i årstakt. I denna konjunkturfas som mest präglas av privat konsumtion och investeringar, är det naturligt att industrins tillväxttakt är relativt beskedlig. Tjänstebansernas svaga utveckling är däremot mer anmärkningsvärd.

Alla jämförelser som görs här måste dock tolkas med stor försiktighet på grund av säsongrensningstekniken som innebär att varje serie rensas separat. Någon avstämning mellan utvecklingen för de olika delarna, så att aggregatens utveckling blir den samma som summan av de ingående delarna görs inte. Dessa skillnader är normalt små, men i vissa konjunkturskeden där förändringen mot den tidigare utvecklingen är stor, kan avsevärda skillnader uppstå. Det sista kvartalet 2004 är ett exempel på när skillnaderna var betydande, medan det senaste kvartalet var mindre avvikande.

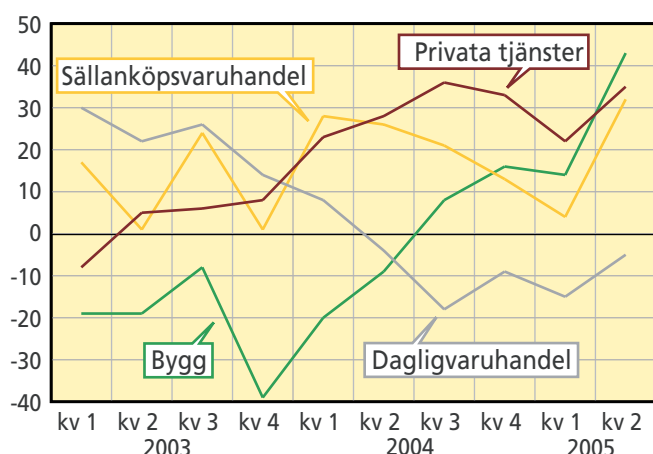
Sammantaget innebär utvecklingen att tillverkningsindustrins förädlingsvärde de två första kvartalen 2005 endast översteg motsvarande värde föregående år med 2,7 respektive 2,0 procent. Detta är en klar avmattning jämfört med situationen under det andra och tredje kvartalet 2004, då förädlingsvärdet låg omkring 10 procent högre än året innan. Hela varuproduktionen, som domineras av tillverkningsindustrin, var bara drygt två och en halv procent större än föregående år. Denna skillnad sammanfaller i stort med tjänstebanserna och därmed också med hela näringslivet.

Konjunkturbarometerns efterfrågeökning återspeglas ännu inte i produktionen

Enligt Konjunkturinstitutets (KI) konjunkturbarometer vände efterfrågan för tjänsteföretagen från negativa tal under slutet av 2003 till klart positiva från början av 2004, för att sedan accelerera under det andra kvartalet 2005¹. Detta har inte resulterat i någon större ökning av produktionen.

För handels del har nettotalen blivit alltmer splittrade. Medan de var positiva för sällanköpshandeln, föll livsmedelshandeln kraftigt. Denna bransch har nu visat upp negativa tal under mer än ett år. Mest iögonfallande är dock byggindustrins spikraka utveckling från ett nettotal på -40 till ett på +40 inom loppet av ett och ett halvt år.

Netttotalen för produktion respektive försäljning

Källa: Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

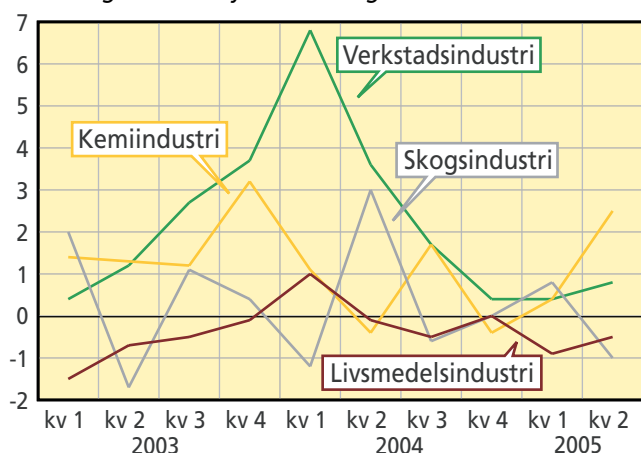
Verkstadsindustrin har mer eller mindre stagnerat tre kvartal i rad nu, medan skogs- och livsmedelsindustrierna krymper. Endast den kemiska industrin ökade takten under det senaste kvartalet. Bakom uppsvinget för industriproduktionen under det första kvartalet 2004 fanns främst en mycket stark tillväxt i verkstadsindustrin. Den växte då i en årstakt på över 25 procent. Detta var dock en enstaka toppnivå och tillväxten dämpades därefter kraftigt i såväl verkstadsindustrin som hela tillverkningsindustrin. Tillväxttakten har för de senaste tre kvartalen understigit den för de samtliga sju närmaste föregående kvartalerna.

Redan under år 2003 visade industrin en splittrad bild, där den kemiska industrin (inklusive petroleumraffinerier och gummi- och plastindustrin) och verkstadsindustrin fick en viss uppgång mot slutet av året, huvudsakligen förklarad av den egentliga kemiindustrin och motorfordonsindustrin. Däremot expanderade varken skogsindustrin (trävaruindustrin, massa och pappersindustrin samt den grafiska industrin) eller livsmedelsindustrin under 2003, vilket knappast heller kan sägas ha varit fallet under 2004. Livsmedelsindustrin låg helt still under 2004 för att sedan krympa under årets två första kvartal. Denna negativa utveckling för livsmedelsindustrin är främst orsakad av den strukturomvandling som sker i livsmedelsindustrin sedan EU-medlemskapet öppnade marknaden för europeisk konkurrens. Skogsindustrins förädlingsvärde har visserligen pendlat kraftigare, men även för denna bransch har det rört sig kring nollinjen. Bägge dessa branscher producerade mindre under det andra kvartalet 2005 än vad de gjorde motsvarande kvartal föregående år. Den kemiska industrin utgör under 2005 ett undantag då den under det andra kvartalet nådde en tillväxt på 2,5 procent jämfört med föregående kvartal. Det innebär dock att branschen endast nådde en nivå som översteg motsvarande kvartal föregående år med drygt 5 procent, huvudsakligen till följd av att den krympte under det sista kvartalet i följd.

¹ Företagens svar uttrycks i nettotal. Nettotal är saldot mellan andelen företag som uppgett ökning respektive minskning av en viss variabel. Exempel: om 40 procent av företagen uppger att produktionsvolymen ökat och 10 procent att den minskat (50 procent uppger att den är oförändrad) så blir nettotalet i det fallet 40-10=30.

Industribranschernas produktionsutveckling

Säsongrensad volymutveckling

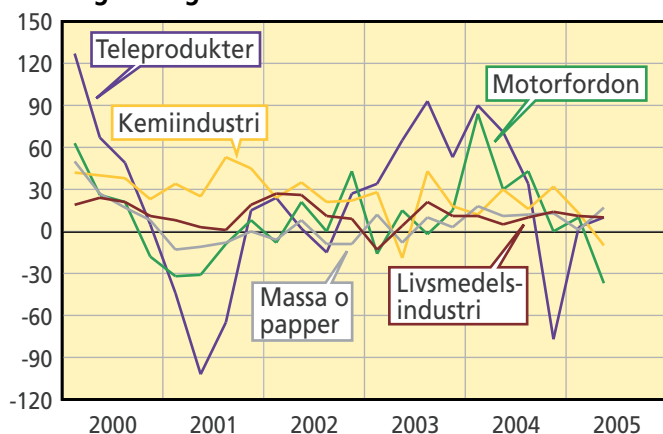

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Mönstret som här beskrivs för verkstadsindustrins produktionsutveckling under det andra halvåret 2004 och första kvartalet 2005, återfinns mycket tydligt också i konjunkturinstitutets barometer för augusti 2005.

Nettotal för produktionsutvecklingen för några tunga industribranscher

Källa: Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer

Data t.o.m. andra kvartalet 2005

Nettotalen för såväl teleproduktindustrin som motorfordonsindustrin försämrades dramatiskt till negativa tal i slutet av föregående år, för att sedan vända uppåt till en svagt positiv utveckling under det första kvartalet 2005. Däremot vände det återigen nedåt för motorfordonsindustrin då antalet företag som rapporterade produktionsminskningar klar översteg dem som rapporterade produktionsökningar.

Förväntningarna ger en bild av fortsatt stagnation

Företagens förväntningar inför det första kvartalet 2005 var klart optimistiska för flera tunga industribranscher. Nettotalen för produktionsutvecklingen under de närmaste månaderna var 33 för maskinindustrin, 53 för teleproduktindustrin, 36 för motorfordonsindustrin samt 44 för den kemiska industrin. Detta tydde på att försvagningen för industrikonjunkturen under det sista kvartalet i fjol var tillfällig. Dessa positiva förväntningar kom dock på skam, utom möjligen för den kemiska industrin under det andra kvartalet. Förväntningarna för de närmaste månaderna är också väsentligt lägre. Nettotalen var för maskinindustrin 19, för teleproduktindustrin 13, för den kemiska industrin -3 samt för motorfordonsindustrin 4. Om dessa förväntningar infrias, blir industrins tillväxt fortsatt svag.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

Arbetsmarknad

Obetydliga förändringar på arbetsmarknaden

Sammantaget innebar andra kvartalet 2005 relativt obetydliga förändringar på arbetsmarknaden. Varken sysselsättningen eller arbetslösheten förändrades på något statistiskt signifikant sätt jämfört med andra kvartalet 2004. Antalet arbetade timmar ökade visserligen men ökningen förklaras till största delen av att påskhelgen i år inföll redan kvartal ett. Det är dock glädjande att notera att antalet långtidsarbetslösa, det vill säga arbetslösa minst sex månader, minskade med cirka en tredjedel. Fortfarande är dock var femte arbetslös, eller cirka 63 000 personer, långtidsarbetslös.

En närmare granskning av data avslöjar emellertid att stora delar av den privata sektorn fortsätter sysselsättningsökningen från första kvartalet. Det gäller främst byggnadsindustrin men även tjänsteproduktionen, fastighetsbolagen och företagsservicefirmorna. I tillverkningsindustrin fortsatte antalet anställda (sysselsatta utom egna företagare) att minska. Även handeln tycks ha passerat konjunkturtoppen för denna gång. Den privata sektorn visade sammantaget en svag ökning av antalet anställda. Lönesummorna ökade mycket mer (4,9 procent) än antalet anställda (0,4 procent) jämfört med motsvarande kvartal 2004. Det beror förstås, precis

som ökningen av antalet arbetade timmar, på att påskhelgen inföll tidigt.

Liksom under hela den senaste högkonjunkturen var det den offentliga sektorns, framförallt primärkommunernas, minskade sysselsättning som höll tillbaka utvecklingen på arbetsmarknaden. Antalet anställda i kommunerna minskade med cirka en procent från andra kvartalet 2004. Olikheten i utveckling mellan den privata och den offentliga sektorn förklarar till stor del att antalet anställda kvinnor minskade (med 0,5 procent) medan antalet anställda män ökade (med 0,8 procent). Möjligen hade den svaga utvecklingen av den offentliga sektorn också inverkan på de regionala skillna-

derna i sysselsättningsutveckling. Exempelvis minskade antalet anställda i Stockholms län men ökade i de övriga storstadslänen.

Det förhållande att efterfrågan på arbetskraft, mätt som antalet vakanser, ökade för tredje kvartalet i rad, utan en mera påtaglig ökning av antalet anställda, indikerar att problem med matchningen av arbetssökande och vakanser kan förklara en del av den svaga sysselsättningsutvecklingen.

Kontaktperson: Claes-Håkan Gustafson, 019-17 61 19

Några nyckeltal för arbetsmarknaden

År	Arbetade timmar, förändring jämfört med föreg. år ¹ procent AKU	Sysselsatta 1 000-tal AKU	Arbetslöshet procent AKU	Andel sjuk- frånvarande ³ AKU	Sysselsättning enligt regering- ens mål ⁴ AKU	Andel avgångna ⁵ KS	Vakans- grad ⁶ procent KVIKS	Genomsnittl. rekryterings- tid, mån. ⁷ KVIKS
Kvartal	procent ² NR							
2002 1	-3,5	-3,2	4 184	4,1	4,4	77,4	3,2	0,6
2	1,1	1,0	4 264	3,8	3,9	78,4	3,2	0,4
3	-1,9	-0,4	4 306	4,2	3,7	78,7	3,7	0,4
4	-1,4	-2,3	4 223	3,9	4,3	77,7	3,5	0,5
2003 1	-1,4	-0,5	4 172	4,7	4,4	76,9	3,1	0,6
2	-2,8	-2,5	4 268	4,6	4,1	78,1	2,8	0,3
3	-1,7	-1,3	4 295	5,0	3,7	78,3	3,1	0,4
4	0,0	-0,5	4 200	5,2	4,1	77,2	3,1	0,4
2004 1	-1,8	0,6	4 146	5,9	4,1	76,2	2,7	0,4
2	1,9	1,4	4 234	5,5	3,7	77,3	2,7	0,5
3	-0,9	0,0	4 285	5,6	3,4	77,7	3,1	0,4
4	-0,6	1,3	4 189	5,1	3,7	76,5	3,0	0,4
2005 1	0,8	-3,0	4 146	5,6	3,8	75,8	2,6	0,5
2	3,2	3,2	4 269	6,1	3,4	77,7	2,9	0,3

¹ Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Data är ej justerade för olikheter i helgdagars placering och övriga ledigheter. AKU-data avser arbetade timmar i genomsnitt per vecka under kvartalet och NR-data avser volymen arbetade timmar per kvartal.

² I samband med årsberäkningarna för 2002 reviderades nivåer och utveckling av arbetade timmar något för kvartalen såväl bakåt som framåt i tiden.

³ Andel av de sysselsatta i åldern 16-64 år som uppgivit att de varit frånvarande från arbetet på grund av sjukdom hela referensveckan.

⁴ Regeringen hade som mål att 80 procent av befolkningen i åldern 20-64 år skulle vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden år 2004. Målet nåddes aldrig, men SCB fortsätter att publicera uppgifterna. Som sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden räknas sysselsatta enligt AKU exklusive friårslediga, personer i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen bristyrkesutbildning, allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, offentligt tillfälligt arbete (OTA), resursarbeten i offentlig verksamhet och stöd till start av näringsverksamhet (enligt statistik från AMS).

⁵ Andel avgångna definieras som antalet avgångna med tillsvidareanställning dividerat med antalet tillsvidareanställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

⁶ Vakansgrad definieras som antalet vakanser (obemannade lediga jobb som kan tillsättas omedelbart) dividerat med antalet anställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

⁷ Genomsnittlig rekryteringstid definieras som antalet lediga jobb dividerade med antalet nyanställda. För en härledning av detta mått hänvisas till Ante Farms artikel i Ekonomisk Debatt 2003:6 http://www.sofi.su.se/~afa/docs/Den_nya_vakansstatistiken.pdf.

Summary

Domestic demand driving force behind growth

An increased demand from the domestic market now seems to have taken over in the Swedish economy. Growth that was once driven by exports and gave the economy its underlying strength last year has now slowed down and did not contribute to growth during the second quarter. Household consumption has now taken over the role as the driving force, with perhaps mainly consumption that is generated by purchases of construction and housing. Consequently, imports have also increased.

The investment economy continues to be strong, particularly with regard to construction, but also concerning machinery investments. This is mainly substantiated by a low and continued drop in interest rates during the second quarter, coupled with favourable profits in industry. Employment has by and large remained unchanged compared to the second quarter of last year, despite an increase of job vacancies and fewer people on long term sick leave. The reason that employment is not on the increase is probably due to an increased structural unemployment and matching problems on the labour market.

After several years of sharp growth, exports have now slackened. During the second quarter, the contribution of net exports to GDP change was unchanged, which is a slight improvement compared to the outcome of the first quarter of -0.2 per cent. Telecom products and the motor vehicle industry account for the largest growth in foreign trade. The US and Germany continue to be the dominating trading partners. Merchandise contributed to GDP change by 0.3 percentage points, which is higher than the average of 0.1 percentage points over the last 10-year period.

Household consumption growth during the second quarter more than compensated for the unexpected downturn during the first quarter. A number of external events during the first quarter probably contributed to the more cautious behaviour displayed by consumers. During the second quarter, consumption again picked up and rose by 3.0 per cent, compared to the same period last year. During the first quarter, consumption increased by 0.5 per cent. However, this uneven development between quarters is difficult to analyse.

To better understand the effects caused by the storm Gudrun, a special article dealing with these effects has been written. It is difficult to say today what the long-term effects will be. From a short-term perspective, the storm has partly led to reduced value added in the forestry sector by SEK 4 billion during the first six months, and partly to redistribution in inventories.

Household savings have remained stable at a level since 2001. The second quarter of 2005 exhibited favourable development as a result of share dividends, tax refunds and salary increases. Promising development on the financial markets has implied rising values of assets for both securities and fixed

assets. This has led to an increased value in household assets, which has also contributed towards an increase in consumption.

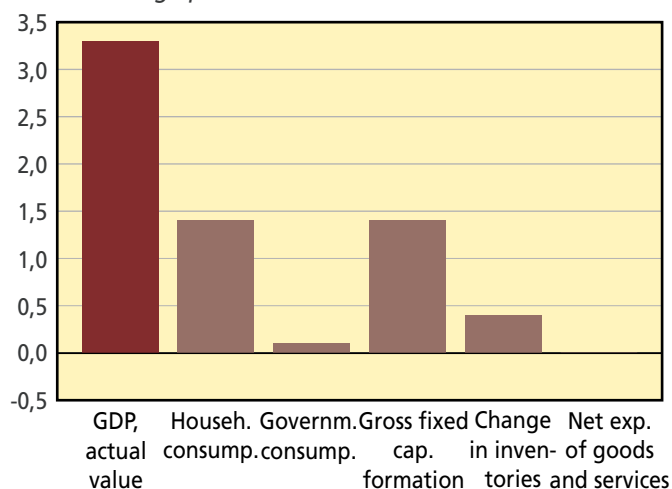
Production in industry continued on an even level. The highest activity rate is found within the construction industry and the service sector. This indicates a trade and industry growth at annual rate of slightly more than 3 per cent, which is a bit lower than development in recent years.

The investment industry is still strong, and has also expanded to public activities. This increase is due to favourable profits for enterprises in recent years. Investment development was relatively evenly spread out, and includes several industries.

Housing investments rose sharply during the first six-months period. Construction of multi-dwelling buildings has been especially on the rise and has been the main factor for the increase this year. The fact that building permits have increased is a sign that the positive investment development will remain for some time ahead.

Contribution to GDP growth

Change second quarter 2005 compared to the same quarter previous year
Percentage points

Source: National account

Employment was relatively unchanged during the second quarter compared to the situation during the same period in 2004. Unemployment was 6.1 per cent, and the total level of activity was 77.7 per cent. The increase in employment mainly occurred in the expansive construction and service sectors, while the manufacturing industry showed decreased employment. The municipality sector also showed a decrease in the number of employed persons. The number of job vacancies increased at the same time as the number of those on long term sick-leave decreased. This did not affect employment. This indicates that there are matching problems on the labour market and an increased structural unemployment.

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Monica Nelson-Edberg, redaktör	08-506 945 66
Eva Hagsten, redaktör	08-506 942 27
Bo Bergman	08-506 945 42
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Leif Munters	08-506 945 09
Vera Norrman	08-506 943 04
Bo Sandén	08-506 946 94
Lars-Erik Öller	08-506 943 33
Olle Djerf, konsult, SCB	

Medskribenter:

Claes-Håkan Gustafson, arbetsmarknad
Birgitta Magnusson, nationalräkenskaperna
Ylva Petersson, nationalräkenskaperna

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: fornamn.efternamn@scb.se.